

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

*Ansamblul de bărbați „Lozioara”, Casa orășenească de cultură Șoldănești
cond. art. Ana Știrbu*

PAVEL POPA Margareta — floarea bucuriei și a luminei	1
Calendar cronologic	5
Coasa — jocul sacru al secerișului	19
NICOLAE BĂIEȘU Sfântul Gheorghe	3
EUGENIA CAZACU Femeie — cu chipul tău răsare soarele	7
VARVARA RUSU Să-mi cânti, frumoasă primăvară	8
EMILIA TROFĂILĂ Tradițiile din străbuni păstrate și transmise generațiilor în creștere	9
ION DORU Concerte de zile mari pentru cahuleni	9
MARIANA COCIERU Elemente folclorice în viziunea și opera scriitorului George Meniuc	10
RITA MELNIC Flori de primăvară și măștișoare în dar cititoarelor	14

VALENTINA NAȘCO Mihai Ștefan Poiată, „Rokul, Noroc”-ul & Noi”	14
TATIANA BUTNARU Arhetipuri și semnificații mioritice în poezia epică populară	15
ELENA BEJENARI În numele dragostei trăim	16
VALERIA DIACONU Beneficiile și scopurile utilizării exercițiilor vocal-corale în lucrul cu colectivele corale	17
VALENTINA FIODOROVA Dragobetele la Muzeul de Istorie și Etnografie Leova	18
TATIANA ROMANIUC Un măștișor la piept și o primăvară superbă	18
ION DOMENCO Măștișorul ne adună la cântec și voie bună	22
LEONID CEBOTARI Prăștișoarele	23

PROIECTUL „REALITĂȚI CULTURALE”
nr. 4 (34) aprilie 2014

Adresa: mun. Chișinău, str. București,
68, of. 313, 314
Tel.: (+373 22) 20-25-53
Mob.: (069) 39 24 98 (redacția)
Fax: (+373 22) 20-25-55
E-mail: popapavel55@gmail.com
notografprim@gmail.com

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, redactor-șef

dr. Varvara Buzilă,
Muzeul Național
de Etnografie și
Istorie Naturală

dr. Victor Ghilaș, AȘM

Claudia Șerșun,
Ministerul Culturii

Mariana Cocieru, AȘM

Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova

Veronica Caraulan,
Direcția Culturală mun. Bălți

Gheorghe Nicolaescu,
Cabinetul metodic
al Ministerului Culturii

Tudor Grigoriță,
Secția Culturală Ialoveni

Cristian Șarban,
design, tehoredactare

Editura „Notograf Prim” s.r.l. /
Tipografia F.E.P. Grafema Libris s.r.l.

REALITĂȚI CULTURALE • aprilie 2014

Dragobetele la Muzeul de Istorie și Etnografie Leova

REALITĂȚI CULTURALE • aprilie 2014

Margareta — floarea bucuriei și a luminii

Floarea lunii aprilie este Margareta. O floare curată și firavă asemenea sincerității soarelui. Centrul Margaretei împrășteie feeric în văzduh căldură sufletească și lumină în speranțe pentru o dragoste fericită și trainică. Petalele ei reprezintă razele solare care încălzesc pământul, oferă viață oamenilor și tuturor supraviețuitoarelor din acest spațiu. Margareta este o floare caldă, cu farmecul ei îmbătător de sentimente pure evocă bucurie, lumină și încredere.

Cuvântul Margareta provine din limbile: germană – *margareten[blume]*, franceză – *marguerite* și din latină – *margarita* care simbolizează „perlă”¹. [p. 523], – lacrimile și sângele vărsat de Christos și de alți martiri creștini. S-a mai constatat că numele Margareta tradus în latină este „Bellis perennis” și ar putea avea rădăcini ce pornesc de la cuvântul „bellis” – „frumos”, sau poate fi o derivare din vocabula „bellum” – „război”. Derivarea respectivă poate avea viață datorită faptului că margaretele creșteau mai mult pe câmpurile de luptă. În timpul bătăliilor, ele, slujeau ca plante tămăduitoare ce alinau rănilor, vânătăile etc.

Diverse mitologii au asemuit floarea respectivă cu steua care a căzuta din cer. Zămislirea florii Margareta este istorisită de una dintre poveștile nașterii acesteia că ar fi existat înainte de izvodirea lumii, aici este vorba de momentul când stelele conviețuiau pe pământ. Datorită acestui moment stelele iubesc pământului, demonstrând aceasta prin dăruirea unui buchet superb de margarete ca locuitorii acestei glii să nu le uite niciodată. În urma respectivei întâmplări Margareta a fost considerată – „steaua pământului”.

Cea mai răspândită legendă despre această floare povestește că în antichitate Margareta ar fi fost o prințesă neobișnuit de frumoasă promisă la naștere soției Împăratului Florilor. Când ar fi împlinit 16 ani, Margareta s-ar fi îndrăgostit de un prinț uimitor de chipeș și curajos. Cei doi s-ar fi iubit mult și ca să scape de promisiunea făcută Împăratului Florilor, ca ei să se căsătorească au hotărât să fugă. Atunci, Împăratul aflând despre aceasta, l-ar fi chemat pe prinț la duel ca să lupte în săbii și paloșe 3 zile și 3 nopți. În timpul luptei prințul ar fi fost ucis de către Împărat. Văzând aceasta, Margareta speriată, ar fi fugit în munți, iar Împăratul ar fi alergat pe urmele ei. Frumoasa Margareta dându-și seama că va fi prinsă, plângând, se ruga, ca ar fi mai bine să moară decât să fie muerea Împăratului. Fiindu-i îndeplinită ruga, Margareta a murit, iar lacrimile ei sau transformat într-un șirag de perle. Văzând aceasta și conștientizând greșeala sa, Împăratul Florilor a prefăcut pe Margareta într-o floare albă cu viața veșnică.

În antichitate, margaretele erau dedicate celei mai vechi și venerate dumnezeoaice ale Greciei Antice lui Artemis, zeița protectoare a feme-

ilor, pădurilor, a nașterii copiilor, virginității, a vânătorii evocată cu arc și săgeată, a lunii sugerată cu o semilună deasupra capului.

În mitologia nordică, Margareta cu semnificație de simbol era întâlnită în cultura poporului scandinav și dăinuia în rol de floarea zeiței Freya – stăpâna recoltelor și a nașterii, simbol al senzualității. Fiind în această ipostază, floarea Margareta a fost asociată cu luna și venerată ca zeiță a dragostei care proteja sentimentele de dragoste ceea ce stabilea obiectul iubirii (legătură sexuală; relații amoroase etc) și concomitent fertilitatea: fecunditatea, productivitatea, rodirea, rodnicia, ș.a. Nordicii glorificau Margareta ca floare sacră, fiind floarea ispravnică a zeiței primăverii Ostara care reprezenta Echinocliul de primăvară.

Creștinătatea florii Margareta este expusă prin importanța semnificației legată de pruncul Iisus Hristos și mama lui Maria ca simbol al inocenței definit prin: nevinovăție, lipsă de culpă, simplitate, naivitate, candoare, inofensivitate, însemn des prezent și în picturile renașterii italieni. În unele legende arhaice celtice semantica Margaretei reprezintă spiritele copiilor răposați chiar la naștere și care au redobândit încredința de a se întoarce pe pământ pentru a-i mângâia pe părinți, în timp ce în creștinism sunt legate de copiii care se întorc la credință devenind nativi prin spălarea păcatelor. Anume de aici pornesc rădăcinile supranumelui Margaretei de „floarea inocenței”. Tot în simbologia creștină, vâile și dealurile dădora cu margarete înflorite înfățișau Paradisul – Lăcașul lui Dumnezeu. De atunci, Margareta reflectă simbolul voinței destinului și a dragostei.

Descoperirile arheologice marchează existența seculară a plantei Margareta prin găsirea acelor de păr ornamentate în contur de margarete cu o vechime de peste 2000 de ani în palatul din Minos. Deasemenea, floarea Margareta a fost pictată pe ceramica antică a egiptenilor, este întâlnită și în alte civilizații din Orientul Mijlociu.

În Evului Mediu, în Wales, oamenii considerau că margaretele posedă capacități magice de a vindeca nebunia, vărsatul de vânt, tumorile și bolile de piele.

Anglo-saxonii utilizau margaretele în medicina tradițională, ritualuri și incantații magice.

Mitologia iubirii, reprezintă floarea Margareta dotată perpetuu cu menirea de a pătrunde în tainele cugetului îndrăgostiților oblicind sentimentele domnite de ei. În acest context, este suficient să ne amintim de jocul din copilărie, actual și astăzi, în care fetele de măritat și băieții de însurat, înduioșați, rupeau una după alta petalele margaretei dorindu-și ca ultima petală să le justifice răspunsul așteptat la întrebarea „mă iubește, nu mă iubește”?

În tradiția populară a mai multor popoare, micuța floare Margareta a fost considerată simbol al inocenței grație asocierii ei cu copiii, dar și un însemn al vieții și supraviețuirii.

Anticii englezi frecvent foloseau zicala care comunica că sosirea primăverii pe pământul lor va avea loc numai după ce ei vor călca în picioare 12 margarete. Odraslele englezilor împleteau ghirlande din flori de margarete pentru a le pune la pălăriile din paie.

Margareta este des întâlnită pe plaiurile noastre cu floarea de culoare albă.

Tradiția populară nu a ignorat culoarea florii de Margareta apreciind semnificații corespunzătoare misterului ei cu cele proprii în semn de respect, admirație, emoții, sen-

timente etc. Renumitul plastician român Grigore Roibu în articolul „Pete de culoare” vorbește despre indienii din America de Nord care asociază celor șase sectoare cosmice câte o culoare sacră: „aproape de sol se află albul (culoare prezentată sub forma perlelor), care indică zorile”². Conform afirmațiilor autorului respectiv, constatăm că în cazul nostru, culoarea albă poartă semnificația de sacră.

În acest context, folcloristul Ivan Evseev caracterizează culoarea albă în felul următor: „această culoare desemnează când absența, când suma tuturor culorilor. De aceea, se asociază vieții diurne, luminii, divinității, revelației, purității (albul virginal), dar și vidului, morții (este culoarea spectrelor din lumea de dincolo și a doliului la multe popoare). În folclorul românesc, în forma sa derivată dalb (florile dalbe), e asociat frumuseții fără seamăn, purității și gingășiei”³. [p.13]. Deci, culoarea albă reprezintă și curățenia, și nevinovăția și puritatea.

Importante semnificații aparțin și numărului florilor dăruite: „1 - Ești doar a mea; 3 - Suntem făcuți unul pentru altul; 5 - Te iubesc!; 7 - Ma simt mai puternic alături de tine; 9 - Ești incredibilă!; 11 - Dragoste; 13 - Ești superbă!; 15 - Ești perfectă!; 17 - Îmi pare rău!; 23 - Mă completezi; 25 - Dragoste adevărată; 51 - Amintiri frumoase petrecute împreună; 100 + 1 - Vrei să fii soția mea?”⁴.

Numele Margareta este foarte răspândit la poporul român, însă acesta nu are la bază numele de floare. Margarita corespunde latinescului margarita – perlă (cu sensul secundar margaretă), împrumutat din greacă – *margarites*, cu aceleași sensuri.

Morfologia Margaretei simbolizează soarta, forța sorții și fermitatea dragostei. Dacă un bărbat dăruiește unei femei o floare Mar-

gareta, atunci, gestul acestuia este considerat că el poartă sentimente nobile față de ea, ba chiar și ideea de a se căsători. Femeia căreia îi plac Margaretele este considerată una simplă, fragilă. Asemenea femeii cred cu trup și suflet în dragoste și în puterea acesteia. Margareta mai semnifică, așa cum am mai constatat anterior, inocență și puritate și pentru cel care oferă și pentru cea care primește, demonstrând stima, încrederea reciprocă, prietenia puternică. Simbolismul Margaretei nu este redus numai la mesajele de dragoste, ci reprezintă una dintre cele mai frumoase flori ale iubirii, anume prin semnificațiile ei.

Dintotdeauna oamenii au folosit Margareta ca plantă tămăduitoare a unei boli de ochi. De exemplu, asirienii o foloseau în acest scop, dar credeau că un amestec de margarete presate cu ulei ar putea readuce culoarea naturală a părului, contribuind la dispariția celui cărunt. În mai multe culturi populare, se credea că dacă folosești în alimentație rădăcini de margaretă, copiii vor crește mai ușor. Se presupunea că cel care mănâncă trei flori de margaretă, după ce își scoate un dinte nu va mai suferi de dureri de dinți. Este considerat un semn bun dacă în nopțile de primăvara sau vară visezi margarete. Dacă le visezi la început de iarnă vei avea ghinion.

Bibliografie:

1. *Dicționarul Enciclopedic*. Editura Cartier, Chișinău 2001;
2. <http://www.atheneum.ca/info-atheneum/simbolistica-culorilor.> (contactat la 29martie, ora 22.00);
3. Ivan Evseev. *Dicționar de Simboluri și Arhetipuri Culturale*. Editura „Amarcord”, Timișoara, 1994.;
4. <http://www.feminis.ro/casa-si-gradina/afla-ce-semnificatie-au-florile-pe-care-le-primesti-17302>; (contactat la 29 martie, 2014).

SFÂNTUL GHEORGHE

Și tradițiile sărbătorii Sfântul Gheorghe sunt vechi (precreștine). Bunăoară, prin unele fapte, Gheorghe urmează mitul grecesc despre viteazul tânăr și frumos pe nume Perseu, fiul lui Zeus. Însoțit de calul zburător Pegas, Perseu a salvat-o de la un groaznic monstru maritim pe Andromeda – fiica regelui Etiopiei, Cepeu, pe care apoi a luat-o de soție. O asemenea ispravă – vom vedea – a săvârșit și Gheorghe.

Principalele tradiții populare (care cuprind și creații folclorice verbale: legende, povestiri, cântece, descântece, formule ș. a.) ale sărbătorii Sfântului Gheorghe sunt:

- punerea verdeții (brăzdițe cu iarbă verde, rămurele de salcie ș. a.);
- aprinderea „focului viu”;
- credința despre luarea manei de la vaci (inclusiv acțiuni magice de prevenire a acesteia);
- scoaterea (ritualică) a vitelor la pășune;
- tăierea primului miel;
- prezicerea timpului, roadei, căsătoriei tinerilor.

Tradițiile etno-folclorice caracteristice pentru sărbătoarea Sfântul Gheorghe țin atât de viața crescătorilor de vite, cât și a agricultorilor. Ele există la toate popoarele balcanice, inclusiv românii.

Unul din cele mai specifice obiceiuri pentru sărbătoarea în cauză este punerea în locurile importante din curțile țăranilor (la ușa casei, la poartă, fântână ș. a.) a brăzdițelor cu iarbă verde (simbolul dintotdeauna al primăverii). În centrul brăzdițelor se înfig rămurele de salcie, măcieș ș. a. Se face uz de crenguțe de salcie, „ca să meargă gospodăria ca salcia” (repede), iar de măcieș – „ca să se înghimpe strigoii și să fugă”. Brăzdițele stau neatrinse până la Ispas; atunci pământul din ele se împrășteie prin grădină, „ca să ajute la rodire”.

În ajunul sărbătorii Sfântul Gheorghe țăranii din unele părți nordice ale Moldovei aprindeau așa-numitul „foc viu”. Era un obicei interesant, ce

a existat la mai multe popoare europene și nu numai. Acesta avea, după cum spunea cunoscutul savant englez James G. Frazer, caracter primenitor ce „purifică oamenii, animalele și plantele, arzând și mustuind elementele vătămătoare <...>, care amenință totul ce e purtător de viață”.

„Focul viu” la Sfântul Gheorghe se deosebea de celelalte focuri rituale prin tehnologia obținerii lui. Acesta se căpăta prin cea mai arhaică metodă: frecarea unuia de altul a două bețe uscate.

După credința populară, mana de la vaci o iau diferite ființe ce posedă forțe rele: vrăjitoarele, strigoaicele ș. a. Se zice că mana poate fi luată prin atingerea vitei de către vrăjitoare. Este suficient ca aceasta să mulgă ori să sugă puțin lapte de la vacă și el va dispărea ori se va strica.

Unii țărani sunt convingși că luarea manei de la vaci poate fi prevenită. În scopul acesta ei apelează la o serie de măsuri, folosind diverse obiecte, materiale, acțiuni, ce ar avea deosebite însușiri, forțe magice: foc, obiecte de fier, zgomot, anumite plante ș. a.

Se crede că strigoaicelor le place foarte mult să-mănța de mac. De aceea în seara spre Sfântul Gheorghe țărani presoară mac prin grajd, fiind siguri că dacă strigoaicele intră înăuntru, culeg, mai întâi, tot macul: în felul acesta poate să le apuce cântatul cucoșilor de ziuă și să fugă, să nu poată lua mana de la vaci.

La Sfântul Gheorghe se practică și astăzi scoaterea ritualică a vitelor la pășune. Dacă se întâmplă să fie prea frig, ceea ce complica acțiunea, sătenii făceau lucrul acesta doar formal, ca să păstreze tradiția, și tot atunci aduceau vitele acasă.

Cu ocazia aceleiași sărbători este întâlnit și astăzi obiceiul tăierii (= jertfirii) primului miel. Unii gospodari pun coada mielului tăiat într-un „moșunoi de fornicari” (furnica – simbolul oii), rostind formula magică: „Cum se înmulțesc fornicarii în moșunoi, așa să se înmulțească oile la casă!” (Ochiul Alb – Râșcani). Tăierea ritualică a mielului este o tradiție arhaică, având funcția fermecătoare de a spori fecunditatea vitelor, sănătatea oamenilor, fertilitatea pământului.

De Sfântul Gheorghe (ca și la alte sărbători importante) bărbații în vârstă observă semne prezicătoare de roadă: „Dacă la Sfântul Gheorghe nu-i rouă, are să fie puțină roadă” (Parcani – Sorocea); „Dacă la Sfântul Gheorghe cioara nu sî vedi din grâu, a sî și roadî buni” (Tocmagiu – Grigoriopol).

În dimineața aceleiași zile fetele ieșeau în drum, aruncau jos câte o cordică (bucătică de materie) și spuneau: „Dacă (cutare: flăcăul iubit) va călca pe cordică, nu m-a lua; dacă n-a călca, m-a lua” (Căușeni).

Tradițiile etno-folclorice despre care am vorbit până aici au caracter laic. În era creștinismului la sărbătoarea de primăvară în cauză au fost acomodate datini referitoare direct la Sfântul Gheorghe. Acesta este respectat și astăzi de către popor ca un erou deosebit, care s-a opus faptelor rele, a fost un luptător pentru binele oamenilor, al vitelor acestora.

Conform tradiției creștine, viitorul Mare Mucenic Gheorghe a trăit și a activat la sfârșitul secolului al III-lea – începutul celui de al IV-lea. Gheorghe s-a născut în reg. Capadocia (pe atunci era provincie romană, azi pe teritoriul Turciei), într-o familie de creștini nobili. În tinerețe Gheorghe a fost militar, în scurt timp devenit general, conducător de oști și om de încredere a împăratului roman. Se deosebea de alții prin calități uimitoare, având și însușirea de a face minuni. Se spune că a înviat

un om decedat, a vindecat boul unui țăran sărac ș. a. Pentru faptele săvârșite, Gheorghe a fost declarat drept sfânt, ocrotitor al crescătorilor de vite și al agricultorilor.

Fiind creștin neînduplecat, ajutându-i mult pe credincioșii într-un singur Dumnezeu, din porunca lui Dioclețian (284-305), care era un dușman aprig al noii religii, militarul Gheorghe a fost pus la închisoare, chinuit aspru: a fost aruncat într-o groapă cu var, apoi legat de coada unui cal și târât prin oraș (pentru a băga spaima în alți creștini). A fost decapitat pe data de 23 Aprilie anul 303, la Roma. Trupul lui, mutilat, a fost dat într-un mormânt comun al sclavilor omorâți. Însă niște creștini buni l-au scos de acolo și l-au înmormântat în ținutul său natal. Se susține că moaștele Sfântului Gheorghe se află în reg. Lidia din vestul Asiei Mici, într-o biserică zidită în cinstea martirului. O parte din moaște au fost aduse mai târziu la Roma, păstrându-se în biserica ce-i poartă numele.

Despre Sfântul Gheorghe există diverse legende cu elemente păgâne, dar și creștine. Una din aceste creații folclorice povestește cum voinicul Gheorghe a omorât un balaur grozav. Se spune că pe un deal, într-o ascunzătoare, trăia un balaur. În fiecare an balaurul sfâșia câte un om (căzut la sorți). Odată i-a căzut fiicei împăratului Constantin cel Mare să fie mâncată de balaur. Atunci Gheorghe a hotărât să omoare balaurul. A luat cu el apă înțepenitoare, s-a urcat pe cal și s-a dus la balaur. Când a ajuns, fata încă nu era mâncată. Gheorghe repede l-a stropit pe balaur cu apă înțepenitoare și l-a străpuns cu sulița. L-a adus la împărat, ca să-l vadă. Acesta a dat-o pe fiică-sa după Gheorghe, făcându-l sfânt.

Și astăzi unii țărani își imaginează că Sfântul Gheorghe (sărbătorit la 23 Aprilie) și Sfântul Dumitru (26 Octombrie) sunt acei care hotărăsc și înfăptuiesc încălzirea și răcirea vremii în cursul anului. Legenda spune că ei permanent poartă la brâu „cheile timpului”. Sfântul Gheorghe dă drumul timpului cald primăvara, iar Sfântul Dumitru sloboade frigul toamna. Pe baza zilelor închinat acestor sfinți sătenii împart anul în două jumătăți egale: de la Sfântul Gheorghe până la Sfântul Dumitru – vremea calduroasă și de la Sfântul Dumitru până la Sfântul Gheorghe – cea friguroasă.

Bibliografie:

1. Maria Ciocanu, *Sfântul Gheorghe*// VS, 1991, 24 Aprilie.
2. *Idem*.
3. James George Frazer, *Creanga de aur*, București, Minerva, 1980, p. 55.

Calendar Cronologic

Rubrică îngrijită de PAVEL POPA

1 APRILIE

Ziua internațională a păsărilor.

Ziua umorului.

2 APRILIE

Ziua internațională a cărții pentru copii.

4 APRILIE

1941 **Grigore Grigoriu** s-a născut la 2 aprilie 1941 în or. Căușeni, actor de teatru și cinema. Debutază ca actor la Teatrul dramatic „Vasile Alecsandri” (1960) din Bălți, apoi lucrează la teatrul tv „Dialog” (1966-1969), Teatrul „Luceafărul” (1969-1976), la Studioul „Moldova film” (1976). Debutază în cinematografie în filmul „Poienile Roșii” (1966), „Gustul pâinii” ș.a., talentul lui este dezvăluit plenar în filmele „Lăutarii” (1971), „Șatra urcă spre cer” (1975), „Ana Pavlova” (1983). Artist Emerit (1979).

5 APRILIE

1932 **Dumitru Goia**, s-a născut la 5 aprilie 1932 în s. Sângereia Veche (or. Sângerei), dirijor, muzicolog. A absolvit Școala de muzică „Șt. Neaga” (1961) și Conservatorul de Stat din Sanct Petersburg (1966). Din 1972 lucrează dirijor la Teatrul de Operă și Balet, concomitent – pedagog la Institutul de Arte „G. Musicescu” din Chișinău. În 1978-1979 se perfecționează ca dirijor la Viena. Din 1979 – conducător artistic și prim dirijor al orchestrei simfonice a Filarmonicii de Stat din Moldova. Artist Emerit.

6 APRILIE

1950 Interpreta **Galina Pâslaru** s-a născut la 6 aprilie 1950 în s. Recea, Râșcani. A absolvit Colegiul muzical pedagogic or. Soroca (1970), Institutul de Stat al Artelor „G. Musicescu” (1976), a cântat în orchestrele de muzică populară „Leana” (1974-1978) și „Ciocârlia” (1978-1980). A obținut premiul I la Festivalul internațional de Folclor „Dunărea-75”, laureată a Festivalului internațional

de creație populară, or. Moscova (1976), a Festivalului „Cântați cu noi” (1980). Este inclusă în Cartea de Aur a talentelor din R. Moldova (1978), solistă în ansamblul „Tălăncuța” (din 1980). Eminent al Culturii din R. Moldova (1984), Maestru în Artă (1990).

7 APRILIE

1954 **Ion Aldea Teodorovici** s-a născut la 7 aprilie 1954 în or. Leova – (d. 29 octombrie 1992, Coșereni, România), compozitor și cântăreț din R. Moldova.

8 APRILIE

Ziua internațională a romilor.

9 APRILIE

1933 Folcloristul **Gheorghe Spătaru** s-a născut la 9 aprilie 1933 în s. Horbova-Herța, reg. Cernăuți. A absolvit Universitatea de Stat a Moldovei (1956-1961); cercetător la Academia de Științe a Moldovei; volume: „Drama populară, moldovenească” (1976); „Drama populară moldovenească” (1980); „În lumea teatrului popular” (1984).

13 APRILIE

1914 **Bogdan Istru** s-a născut la 13 aprilie 1914 în s. Pistruieni-Orhei. A editat volumele: „Blestem” (1937); „Moartea vulturului” (1938); poezie: „Scrieri”, vol. I-II (1971) și „Pasărea albastră” (1991). A studiat la Universitatea din București; redactor-șef al revista „Nisru”, (1966-1971).

15 APRILIE

Ziua internațională a culturii.

18 APRILIE

1932 **Spiridon Mocanu** s-a născut la 18 aprilie 1932 în or. Cahul, dansator. A absolvit coregrafia la Școala de muzică „Șt. Neaga”, Chișinău (1966). Artist în Ansamblul de dansuri populare „Joc” (din 1966). S-a remarcat

în dansurile comice, umoristice, scenete coregrafice „Baba mea”, „Badea Macovei”, „Păcală”, „M-am pornit la Chișinău”, „Chiriac”, „Logodna” ș.a. Laureat al festivalurilor mondiale ale tineretului și studenților - IV, București (1953), și VI, Moscova (1957). Distincții: Premiul de Stat al Moldovei (1970), Artist al Poporului (1955).

20 APRILIE

1856 Costache Parno s-a născut la 20 aprilie 1856 în or. Bălți, renumit lăutar. A învățat să cânte la vioară la lăutarul A. Lemiș. A condus orchestră de muzică populară din 18 muzicanți - viori, contrabas, instrumente de suflat de lemn, alamă, de percuție, introducând în componența ei viola și cornul. În repertoriul Lăutarului erau doine, jocuri. A predat vioara la școala de muzică din Bălți, conducând și fanfara școlii. Printre elevii lui Parno a fost și lăutarul Teodor Moraru.

1942 Mihai Gârnu s-a născut la 20 aprilie 1942 în s. Lărguța, Cantemir, actor de teatru. A absolvit Institutul de Stat al Artelor „G. Musicescu”, Chișinău (1964), a activat la teatrele „V. Alecsandri”, Bălți și „M. Eminescu”, Chișinău. Artist Emerit (1981).

1948 **Ion Josan** s-a născut la 20 aprilie 1948 în s. Tănătari, Căușeni, violoncelist. A absolvit Institutul de Arte din Alma-Ata (1972), aspirantura la Moscova (1979). A fost artist al orchestrei „Folclor” (1967-1969), pedagog la Școala de muzică din Kazahstan (1969-1977), solist al Filarmonicii de Stat din Moldova (1977), profesor la Institutul de Stat al Artelor „G. Musicescu” din Chișinău. Artist Emerit (1983).

1950 **Cântăreața Suzana Popescu** s-a născut la 20 aprilie 1950 în s. Obileni, Lăpușna. Absolvește Colegiul de Muzică „Ștefan Neaga” (1972-1978). 1969-1970 și 1978-1983 – cântăreață în Capela corală „Doina”; 1978-1979 – metodistă la Secția cultură Cimișlia; 1983-1984 – cântăreață în Ansamblul „Adjia-ra”, Georgia, artistă la Teatrul de Operă și Balet din Chișinău (1983), concomitent în ansamblul „Tălăncuța”; laureată: Festivalului internațional de folclor (1988) Moscova; Festivalului concurs „Tamară Ciobanu” (1989), Concursului radiotelevizat „Cântați cu noi” (1990); Maestru în Artă (2010).

22 APRILIE

1937 **Dumitru Cara-Ciobanu** s-a născut la 22 aprilie 1937 în s. Novosiolovscoe, Reni, actor. A absolvit Școala teatrală „B. V. Șciukin” din Moscova (1960). Din 1960 a jucat la Teatrul „Luceafărul”. Artist Emerit (1967).

23 APRILIE

Ziua bibliotecarului

Ziua Mondială a Cărții și a Dreptului de Autor.

1905 **Șico Aranov** s-a născut la 23 aprilie 1905 în or. Tatarbunar, compozitor, dirijor de orchestră. Artist al Poporului, conducător artistic al Orchestrei de estradă din Moldova (1940-1945), al Orchestrei de jazz „Bucuria” (1956-1963) și al Orchestrei de estradă a radiodifuziunii moldovenești (1964-1966). A compus peste 200 de cântece și melodii, 12 fantezii, 8 suite pentru orchestră, a prelucrat melodii folclorice. Decorat cu ordinal „Insigna de Onoare”.

1927 **Cântărețul Gheorghe Eșanu** s-a născut la 23 aprilie 1927 în mun. Bălți, Artist al Poporului (1966), solist al Capelei corale „Doina” (1952) și al Orchestrei de muzică populară „Fluieraș” (1953-1979). Laureat al celui de-al IV-lea Festival mondial al tineretului și studenților de la Moscova (1957), decorat cu Ordinul „Drapelul Roșu de Muncă”.

24 APRILIE

1808 **Constantin Negruzzi** s-a născut la 24 aprilie 1808 în Trifeștii Vechi (astăzi Hermeziu), din apropierea Prutului, lângă Iași, și-a început învățătura în greacă. Izbucnind revoluția din 1821, a fugit în Basarabia cu tatăl său. Primele sale încercări literare: „Zăbavele mele din Basarabia în anii 1821, 1822”. Publică traduceri de poezii și nuvele. Ales, în 1837, deputat de Iași, apoi director al teatrului. În 1840 - primar al or. Iași. Debutază cu traducerea poeziei „Șalul negru” după A. Pușkin, apoi ale lui Antioh Cantemir, din rusește. A scris și poezii originale, cea mai însemnată - Aprodul Purice. A tradus din franceză și a scris lucrări originale: „Cârlanii” (1857) și

„Muza de la Burdujeni” (1850). Se stinge din viață la 24 august 1868, este înmormântat în cimitirul din Trifeștii Vechi.

27 APRILIE

Ziua Drapelului de Stat al Republicii Moldova

29 APRILIE

Ziua Internațională a Dansului

1956

S-a născut dna **Eugenia Baroncea**, șeful Secției de cultură a raionului Ungheni

1963

Tudor Ungureanu s-a născut la 24 aprilie 1963 în s. Căpriană, Strășeni. A absolvit școala din sat (1970-1980), Institutul de Stat al Artelor „G. Musicescu” (1980-1984), concomitent membru al ansamblului „Tălăncuța”, din 1985 până în prezent staroste și cobzar al grupului etnofolcloric „Ștefan Vodă”. În 1992 înființează Fundația Culturală „Căpriană”. A pus începutul a 4 festivaluri: Festivalul obiceiurilor de iarnă „Ziua Sfântului Vasile”; Ion Vatamanu, „Să mă chemați să vă cânt”; Festivalul poeziei și cântecului patriotic „La poartă la Ștefan Vodă”, Festivalul folcloric „Căpriană”. A lansat antologia „La poartă la Ștefan Vodă” (2004), posterul „Grigore Vieru – la mănăstirea Căpriană” (2009). Este colaborator la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală (din 2006). Artist al Poporului (2010).

1934

Serghei Lunchevici s-a născut la 29 aprilie 1934 în or. Chișinău. A fost unul din cei mai importanți violoniști și dirijori din a 2-a jumătate a secolul XX din R. Moldova. După ce a absolvit studiile la Academia de Muzică „G. Musicescu” din Chișinău (1952-1957) a activat ca violonist în orchestra simfonică a Filarmonicii din Chișinău. Din 1958 devine prim violonist și dirijor al orchestrei de muzică populară „Fluieraș”. A fost protagonist în rolul principal al lui Toma Alistar din filmul „Lăutarii”. Laureat al Premiul de Stat al RSSM (1967), Artist al Poporului din RSSM (1966), Artist al Poporului din URSS (1976), „Ordinul Republicii” (1993).

1948

Eugen Sandu s-a născut la 29 aprilie 1948 în or. Chișinău, dansator. A absolvit Școala coregrafică din or. Moscova (1966). Din 1966 este interpret în Ansamblul de dansuri populare „Joc”. Pedagog repetitor la ansamblul „Joc”. Artist Emerit (1972).

26 APRILIE

Ziua Mondială a Proprietății Intelectuale

EUGENIA CAZACU,

șef. Cămin cultural, Valea Rusului, Făleşti

Femeie - cu chipul tău răsare soarele...

În fiecare început de primăvară în casa mare a Neamului intră sfioase ținându-se de mână două sărbători luminoase - datina străveche a Marțișorului și Ziua internațională a Femeiei - 8 Martie.

În fiecare început de primăvară în Căminul cultural, Valea Rusului, Făleşti se organizează diferite acțiuni culturale dedicate acestor sărbători gemene.

Ziua de 8 Martie este pentru noi o adevărată festivitate a florilor, să nu uităm deci că a sărbători feme-

iele înseamnă, înainte de toate, a le dărui stima, respectul și demnitatea pe care le merită, pentru a putea fi ele însele - cele mai frumoase flori din buchetul vieții ...

Femeie - cu chipul tău răsare soarele, acesta a fost genericul sărbătorii ce a încălzit sufletele tuturor femeilor prezente la această activitate. Cu dispoziție de sărbătoare, ochii blânzi din sală urmăreau cu interes ce se va mai petrece în fața lor, căci de data asta tinerii din sat împreună cu lucrătorii de cultură au pregă-

tit concursul distractiv TVC, între echipa flacăilor „Haiducii” și cea a domnișoarelor „Enigma”, această competiție dulce, captivantă, la care au participat tinerii noștri curajoși și descurcăriți a avut ca scop - omagierea femeiei, ca în această zi frumoasă de 8 Martie, Femeia să surâdă, fiindcă Ea reprezintă zâmbetul, finețea și dragostea lumească, să-și îndulcescă sufletul cu vorbe hazlii și să zâmbească cu poftă, căci în veselie își strălucesc toate însușirile ca frumusețile naturii la soare.

Să-mi cânti, frumoasă primăvară.

*„Eu am cântat, eu cânt și-o să mai cânt,
La margine de lume și de țară,
Încet-încet, cu limpede cuvânt,
Străbun pământ în nouă primăvară...”*

Cu aceste cuvinte a fost deschis concursul raional al declamatorilor cu genericul „Să-mi cânti, frumoasă primăvară. Omagiu lui Dumitru Matcovschi”, organizat de către Secția raională cultură cu prilejul Zilei Mondiale a Poeziei, având în calitate de participanți beneficiari ai bibliotecilor publice din raionul nostru. Activitatea face parte din planul de acțiuni al Secției cultură, consacrate Anului „Dumitru Matcovschi”.

Dumitru Matcovschi – poetul, prozatorul, publicistul și dramaturgul neamului, a fost un adevărat făuritor de frumos. Cei 40 de participanți în concurs, copii și maturi au declamat cu multă inspirație din inegalabilele creații ale poetului.

Prima care a onorat numele și creația poetului cu deosebite cuvinte, după care a și declamat din creația lui, a fost dna Ludmila Iftodi din satul Lalova. Declamatorii au recitat pe fondalul melodiilor scrise pe versurile poetului. Cu strigăt din suflet, cu lacrimi în ochi a fost recitată și ascultată poezia „Îngerii roșii”, plină de durere, necaz și speranță la Domnul a buneilor și părinților noștri. Poezia a fost declamată de către Daniela Șolcan, elevă în clasa a VIII-a de la gimnaziul Pereni. Juriul a apreciat prestația fetei, oferindu-i Premiul mare, diplomă și premiul special.

La fel a fost apreciat de către juriu și spectatori a fost și Radu Bulican, elevul clasei a VIII-a din Slobozia-Horodiște, pentru declamarea poeziei „Acum”, dar și creației proprii „Iubitule poet”.

Irina Lisnic, eleva clasei a VI-ea a liceului teoretic „Alexandru cel Bun” din Rezina, a recitat bine poezia „Baladă cu Fimca lăutarul”. Acestor doi participanți le-a fost oferit locul I, diplomă și premiu.

La fel, cu diplome și premii pentru prestație deosebită în cadrul Concursului „Să-mi cânti, frumoasă primăvară. Omagiu lui Dumitru Matcovschi” au mai fost menționați: Petru Donți (clasa a VII-ea, satul Lalova), pentru poezia „Cuvântul”; Irina Odobescu (clasa a X-ea, satul Cuizăuca), pentru declamarea poeziei „Părinții”; Valeria Șoimu (clasa a X-ea, s. Țahnăuți), poezia „Inimă de mamă”; Maria Negru (clasa a V-ea, s. Ignăței), pen-

tru poezia „Moștenire”. Au depus mult suflet în ceea ce au declamat și Victoria Bejan (clasa a VI-ea, satul Gordinești); Daniela Burjacovschi (clasa a VII-ea, orașul Rezina); Aurelia Rusu (clasa a IX-a, satul Meșeni), dar și cea mai tânără participantă Vlada David din satul Solonceni, elevă în clasa I-ii.

Cunoscuta poetă rezineană Luminița Melnic, autoare a două plachete de versuri, a scris special pentru concurs poezia „Să-mi cânti, frumoasă primăvară”, poezie declamată de pe scenă de către nepoțelul autoarei, Mihăiță.

Pe finalul concursului, toți participanții au fost menționați cu premii din partea Secției cultură, angajații căreia le-au dorit tuturor inspirație și participare în cât mai multe concursuri.

Din numele organizatorilor, mulțumim mult participanților, șefilor de biblioteci, profesorilor, care s-au străduit pentru reușita concursului.

biblioteca sătească Visoca din raionul Soroca este deja, de 2 ani abonată la „Realități Culturale” și vreau să vă spun că ne este de folos, anume pentru lucrătorii din domeniul culturii. Aș dori să publicați informația despre activitatea noastră culturală.

„Tradițiile din străbuni păstrate și transmise generațiilor în creștere”

La Casa de cultură din satul nostru sunt marcate toate sărbătorile naționale și nu numai.

„Dragobetele” simbolizează sărbătoarea dragostei în tradiția românească și a fost sărbătorită din plin pe 24 februarie cu cei mai ingenioși cititori ai bibliotecii și cei mai activi artiști amatori ai satului. Directoarea Casei de cultura Silvia Donos și bibliotecara Emilia Trofăilă au creat toate condițiile pentru ca cei prezenți la sărbătoare să beneficieze de o satisfacție la maximum - informații, cântece, dansuri, concursuri, voie bună... De asemenea pe 2 martie a fost dat startul decadei măștișorului, fiind organizată serata literar-muzicală „Martie, bine-ai venit, măștișorul”. La serată au fost prezenți în jur de 125 persoane.

Noi, lucrătorii din domeniul culturii ne vom strădui să readucem voia bună în Casa de cultura din localitatea noastră, care arată ca o mireasa după reparația capitală.

ION DORU, or. Cahul

Concerte de zile mari pentru cahuleni

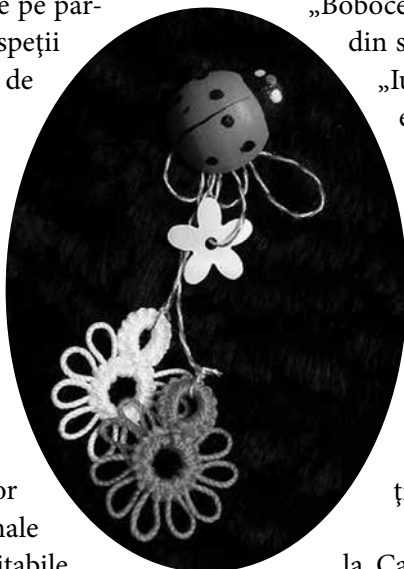
Ca și pretutindeni în localitățile republicii, la 1 martie, la Cahul s-a dat start tradiționalului Festival internațional de muzică „Măștișor” care pe parcursul a 9 zile a încântat locuitorii și oaspeții orașului cu un șir de spectacole artistice de calitate.

Șeful Secției cultură a Consiliului raional Cahul, dl Petru Botezatu a declarat că festivitatea de inaugurare a prestigiosului Festival ajuns la a 48-a ediție, s-a desfășurat, ca de obicei, în incinta Palatului de cultură din oraș. În cadrul evenimentului respectiv, în fața publicului spectator au evoluat bine cunoscutele ansambluri „Izvorușul” și „Nufărul”, premiante a mai multor concursuri și festivaluri raionale, naționale și internaționale, care au promovat veritabile perle muzicale și coregrafice. Pe 5 martie, cu un

program artistic a venit în fața melomanilor și acelor împătimiți de frumos ansamblul de dans popular și sportiv „Bobocelul”, iar la 7 martie, au dansat cu foc și din suflet îndrăgiții dansatori ai ansamblului „Juventa” – multipli laureați a mai multor evenimente artistice prestigioase din țară și de peste hotare.

Pe parcursul celor 9 zile ale Festivalului, din scena orașului Cahul au emoționat plăcut publicul actorii Teatrului Republican Muzical dramatic „B. P. Hașdeu” din localitate, Școala de arte „M. Cibotari”, Centrul de creație a copiilor „Universul”, interpretul cahulean Radu Buza, acompaniat de formația „Goodween Band” ș.m.a.

La închiderea Festivalului „Măștișor”, la Cahul a evoluat ansamblul de cântece și dansuri populare „Fluieraș”, din or. Chișinău.

ELEMENTE FOLCLORICE ÎN VIZIUNEA ȘI OPERA SRIITORULUI GEORGE MENIUC

(continuare)

După cum enunțasem în numărul anterior al revistei marele Meniuc a fost o figură extrem de complexă și excepțională. Dominat permanent de năzuința de a descoperi cheia adevăratei arte, mereu în căutarea sublimului s-a impus în literatură prin felul său individual de a vedea lucrurile, a le sintetiza și a le racorda la o altă dimensiune, neașteptată pentru contemplatorul operei sale. E adevărat că multe din cele aspirate nu au fost duse până la capăt, dovadă ne servesc mărturiile din epistolele marelui maestru adresate oamenilor de cultură, buni prieteni și colegi de condei.

În ceea ce ne interesează nu putem trece cu vederea predilecția scriitorului față de genul epistolar, pentru care acesta reprezenta în fond „o convorbire, un schimb de păreri, eventual cu finalitate spirituală” [1, p. 5]. Adept al reflexivității filosofice, dar și al analizei psihologice, G. Meniuc urmărea în epistolele sale eliberarea de toate gândurile și obsesiile „virulente” pentru a atinge starea cathartică.

Correspondența meniuciană ne dezvăluie trei mari obsesii, evidențiate și de exegeta E. Țau: „Obsesia iubirii pierdute”; „Obsesia folclorului” și „Obsesia Cărții mari”. Pe lângă trăsăturile filozofice ale unor probleme ale artisticului, ale celor lirico-afective, întreprindea adevărate investigații ce țineau de creație, destin literar, timp insolit etc. Printre acestea, ca subiecte de documentare și contemplare, își găseau loc și elementele moștenirii spirituale ale poporului: motive, simboluri, imagini etc. Evident, vom sublinia că anume genul epistolar valorificat cu atâta vehemență de scriitor ne-a ajutat la rezolvarea specificului de transfigurare a folclorului în opera sa artistică, mai ales în proză.

După evocarea celor mai relevante momente pe care urma să le transsubstanțeze Meniuc în „marea Carte” vom depista într-una din epistole intenția scriitorului de a valorifica motivele raza, lacrima, roua, floarea, cristalul, steaua, ca pe elemente ale categoriei estetice ce nuanțează frumosul și „pe care avem datoria să-l descoperim lumii” [1, p. 154], intenție bazată pe marea dragoste față de acest popor și față de simbolurile care îl caracterizează.

Aspirația față de păstori, îndosebi în truda ei de a aduna cât mai multe *Miorițe*, o determină pe folclorista Tatiana Gălușcă să-i sugereze o idee asupra unei noi lucrări, piesă sau nuvelă pe care să o intituleze *Păstori* și asemeni eseului *Miorița* să dezvăluie tainele interioare ale acestor oameni: „găsesc în tine o mare afinitate sufletească cu ei” [1, p. 185].

Motivat de aceste povești plauzibile, scriitorul Meniuc descrie în eseul *Miorița* un element inedit (afirmație susținută și de Ovidiu Bârlea) [1, p. 442] demn de a fi inclus în tratatele despre această mare capodoperă a spiritualității românești. Din relatările bătrânului mocan Ichim, aflăm că la moartea ciobanului fluierul de fag era îngropat la capul defunctului. Și acesta „prindea viață, creștea ca prin minune”. Apoi, în momentul lor de transumanță, când coborau ciobanii cu turmele în al doilea an spre șesul Dunării, în locul fluierașului de fag se ridica „un copac mare, atât de mare, ca la poalele lui s-ar fi putut hodini o țară de oameni...: – No, frate Ioane măi, ai văzut, fluierul ciobanului a înverzit și pe rămurele cântă păsări...” (*Miorița*) [2, p. 275].

Pentru Ovidiu Bârlea enunțarea acestui moment are o importanță majoră cu atât mai mult că exegetul baladei populare românești, Adrian Fochi, în monografia sa *Miorița* nu dă astfel de informații. Or, evocarea osmozei umanului cu vegetalul ar sublinia continuitatea vieții mocanului sub o altă formă, una celestă: „transformarea esenței energetice, păstrătoare a vitalului, indiferent de manifestarea concretă, aduce de fapt o echilibrare în registrul cosmic” [3, p. 104]. Mircea Eliade vede în om o proiecție „figurantă a unei noi modalități vegetale”. Prin moarte „abandonând condiția umană, se reîntoarce – sub formă de «semințe» sau «spirite» – în pomi”. Se realizează o trecere de nivel: „Oamenii se reintegrează în matricea universală, redobândesc starea de semințe, redevin germinali” [4, p. 177].

În cele din urmă prin povestirea *Caloianul* se accentuează momentul evocator de apel conștient al scriitorului la sursa folclorică și detașarea de sensurile primare, transfigurarea prin filiera geniului creator și obținerea unui produs estetic. Autorul narațiunii își începe opera cu expunerea unui vechi obicei agrar de invocare a ploii. Pentru o mai mare veridicitate este plasat și textul literar al bocetului interpretat de copii: „Caloene, Ene! Caloene, Ene! / <...> Du-te-n cer și cere/ Să deschidă porțile,/ Să sloboadă ploile,/ Să curgă ca gârlele/ Zilele și nopțile,/ Ca să crească grânele!” (*Caloianul*) [2, p. 44-45]. Obiceiul popular cu profund caracter ritualic de jertfire a păpușii-simbol în numele regenerării naturii și prin îndurarea celui Atotputernic cu ploi dătătoare de viață, nuanțează încă o dată mitul creației prin jertfire. Mircea Eliade

subliniază că „sacrificiul regenerării este o «repetiție» rituală a Creației”, „ritul reface Creația” [5, p. 157]. Așadar episodul cu jertfirea Caloianului, în numele regenerării naturii-creație a lui Dumnezeu, precedă sau sugerează dezvoltarea de mai departe a narațiunii.

Personajul principal Lion, prototipul creatorului neînțeles e o prestanță a imaginii miticului Meșterul Manole. Dezvoltând subiectul prozei G. Meniuc reușește să transfigureze în Lion meșterul căruia, pentru a i se însufleți opera și a atinge apogeul creației, nu-i ajungea vraja știmei codrului, a naiadei, a năluicii. Fermecat, în cele din urmă, de această imagine îi înveșnicește chipul, altfel spus îi zidește umbra, și cioplitura prinde viață. Iar scriitorul prin căutările personajului său se autodefiniște ca geniu creator. Pornind de la mitul fundamental al creației, reușita se află și sub impulsul iubirii: „După concepția poetului popular, creația mare nu poate să se nască decât din tot ce este mai profund, mai nobil, mai generos în ființa umană, iar aceasta este iubirea. Ea animă și sisține marea creație” [6, p. 303]. Cu referire la tendințele de viziune ale liricii noastre contemporane, exegeta Tatiana Butnaru va defini iubirea ca imbold al creației drept „raza unei stele îngemănate pentru totdeauna cu veșnicia”, care „consfințește sensurile existențiale, le dispersează spre culmile transcendenței cosmice”. Conflictul lăuntric al geniului creator se proiectează „atât din dorul de a zămisi frumosul, cât și din sacrificiul iubirii” [7, p. 142]. Or, frumosul „e necesar cât împlinește funcția unei *valori* spirituale” [2, p. 290]. Mitul care a fost la început util, devine frumos, adică se identifică cu metafora poetică, care nu este niciodată urâtă. Iar Meniuc o descoperă în folclor: „Zăcămintele metaforice zac îmbelșugate în popor. Poetul coboară în mijlocul nea-

mului și dezgroapă mitul național, structura internă, fenomenul tipic, singurul mobil ce intervine de fiecare dată la creațiile spirituale. O creație, de orice natură ar fi, dacă nu-și trage rădăcinile din mitul unui popor, unui continent, unei epoci, cum să reziste?” [8, p. 244]

Poemul epistolar al celor doi prieteni ne dezvăluie și detalii biografice incluse în țesătura nuvelei: „Trebuie să-ți spun că în *Caloian* mai este o fărâma din tine. Odată plecam, pe înserate. Tu m-ai condus până la gară. După ce ne-am despărțit, ai plecat. Dar apoi am primit de la tine o scrisoare, în care spuneai că te-ai întors și m-ai căutat prin vagoane, că te-ai dus singură pe drumul acela de țară, și sufla un vânt rece și turbat, și te-au acostat niște derbedei. Tu ai spus că scoți fluierul și chemi poliția. Episodul l-am pus (prefăcut) la sfârșit în povestirea *Caloian*, în scrisoarea Ilincuței” [1, p. 107]. Așadar împletind elementele folclorice, alegorice și cele biografice, prozatorul reușește să obțină o proză mito-folclorică de efervescență lirică cu caracter ritualic.

George Meniuc a fost un mare maestru al cuvântului. Operele cu profund substrat folcloric au determinat-o pe Tatiana Gălușcă să afirme: „Prieten al frumosului, al profunzimilor limbii și vieții ce dai cuvintelor ca un meșter faur, cât te admir! Citesc și recitesc și mă minunez de ce poate elabora sufletul tău mare. Te voi studia din p.v. (punct de vedere – *n.n.*) folcloric. După zbucium mult, ai intrat în faza luminoasă a creației” [2, p. 187].

Complexul de credințe tradiționale românești include teme și motive care respiră dintr-o tradiție universală. Astfel, motivul șarpelui ca o întruchipare a „binelui și răului universal” nu l-a lăsat indiferent nici pe G. Meniuc: „Despre șarpele de la stână n-a scris nimeni. Este interesantă credința – dacă pleacă șarpele

sau e omorât, moare turma” [1, p. 189]. În poezia *Balada șarpelui de casă*, creatorul transsubstanțiază estetic motivul dezvăluind natura miraculoasă a acestuia, cu proprietăți benefice pentru om: „Nu uitați șarpele de sub talpa stânii/ El veghează asupra turmii, din luncă./ Și cârligul întors, bâta cioplită frumos/ Cu cap de balaur, la capăt întors” [9, p. 162]. Cu aceleași proprietăți miraculoase e înzestrată și bâta ciobanului pe care este încrustat un cap de balaur.

În cultura tradițională românească, ipostaza benefică a șarpelui este întruchipată de cel de casă, care, aflat sub talpa locuinței omului, se definește drept un „animal preponderent teluric, înrudit cu întunerul adâncurilor pământului”, „se asociază cu lumea de dincolo, cu moartea și învierea, fiind considerat o încarnare a sufletelor morților, epifanie a strămoșilor mitici” [10, p. 180], spirit tutelar al casei [11, p. 534]. Analizând șarpele ca simbol folcloric și arhetip cultural de explozie benefică, exegetul Ivan Evseev observă că „acest mitologem aproape universal îl regăsim în credințele daco-românilor despre *șarpele casei*, având atributele unui *lar domesticus* [îngerul păzitor sau *genius*-ul în credința romană era reprezentat prin șarpe – *n.n.*]. Șarpele poate fi socotit un arhetip al ambivalenței specifice tuturor simbolurilor fundamentale și o ilustrare vie a anulării sau contopirii contrariilor în gândirea arhaică [10, p. 180]. Studiind semnificația profund universalizată a șarpelui, G. Meniuc îl va transfigura în continuare dezvăluindu-i și funcția de mesager al morții, și ipostaza permanenței sufletului uman: „Și dacă șarpele meu va pieri, o rază/ Se va prelinge din ochii lui înțelepți./ Raza lui va ajunge la vatra mea dragă/ Cum trece băltărețul prin râpi și prăpăstii./ Să vă aducă numele meu de mocan, pe care/ Soarele l-a scris, ploile l-au plâns” [9, p. 163].

După lectura volumului *Folclor din Dobrogea*, G. Meniuc avea să-i mărturisească Tatianeii Gălușcă că a rămas profund impresionat de materialul folcloric inclus în această lucrare, și mai cu seamă de figura lui Moș Crăciun, reprezentat cu o haină pe care erau zugrăviți: soarele pe piept, luna în spate, iar pe umeri doi luceferi. Evident că a început să-l frământa simbolică veșmântului cu aștri, cu atât mai mult că o astfel de reprezentare românii au în balada *Dobrișan* (Teodorescu). Într-una din epistole aflăm răspunsul în privința hainei rituale cu soare în piept, luna în spate, stele și luceferi pe umeri: „Ea aparținea celor aleși prin vitejie sau puritate, ca la păstori adevărați sau la oameni cu forță morală (Moș Crăciun). Și fetele viteze purtau asemenea haine. Simbolurile erau imprimate și pe corp. Măreția cosmosului și cu cea spirituală dau puterea supranaturală mitică, pe care o aveau asemenea păstori, clarvăzători senini, puternici. Contopirea cu natura în viață și după moarte îți dă o teorie de nemurire, natura nu primește decât oameni tari, puri. Cămăși țesute de 7 femei într-o noapte cu deschidere către soare, lună. În tăcere se dă la investirea păstorului, viteazului. Fiecare simbol e explicat printr-o legendă” [1, p. 193]. Astfel istoria omenirii demonstrează că „funcția protectoare a veșmintelor” e la fel de importantă precum e și „funcția lor simbolică” [10, p. 80]. Îmbrăcămintea reprezintă un fel de „sinecdocă” a persoanei, de aceea, orice practică executată asupra hainei era înțeleasă ca un act asupra purtătorului, de altfel cunoaștem prezența hainei intime (cămășii) în activități magice: vrăji, descântece; în ritualuri de sacrificare; în ceremonii populare.

Totodată urmărim în simbolică și iconografia creștină prezența luceferilor pe umerii și fruntea Sfintei Născătoare de Dumnezeu ca

imagine a fecioriei de până și după nașterea Soarelui Dreptății – Iisus Hristos. Luceafărul de dimineață e o ipostază a Fecioarei Maria sau a Sfântului Ioan Botezătorul, în timp ce Luceafărul de seară e înfățișat bivalent: ca întruchipare a diavolului (Lucifer), mesager al întunericii, dar și ca stea a magilor, care le-a arătat drumul celor trei crai de la răsărit spre locul nașterii Mântuitorului.

Să ne oprim și asupra motivului arborelui, care ipostaziat prin imaginea prăsadului are conotații simbolice pentru Anton (*Disc*), trezindu-i amintiri de copilărie, părinți, bunică, casă părintească [2, p. 199], iar pomii în floare întregesc imaginea naturii care reînvie în fiecare primăvară [2, p. 196], fructul acestora devine prietenul de confesie a cugetărilor protagonistului asupra adevărului vieții. Compararea lui Anton Horodincă (*Anton Horodincă*) ca un stejar reflectă metafora omului „ce nu se lasă doborât de soartă, o alegorie a verticalității sale morale. Contemplarea unui asemenea arbore devine o lecție și un model al comportamentului uman” [10, p. 175]. Într-o altă povestire (*Ultimul vagon*) salcâmii „cu lemnul său dur ce aproape nu putrezește și cu florile albe (galbene sau roz) cu gust de lapte dulce, e un străvechi simbol al imortalității și al esenței spirituale nepieritoare” [10, p. 161]. Pornind de la această semnificație prozatorul G. Meniuc invocă motivul arborilor în descrierea peisagistică asemuindu-i cu „niște nuntași pe cai neastâmpărați” [2, p. 32], iar fiind „îmbrăcați în straie albe se înșiruie de-a lungul drumului ca la moartea ciobanului” [2, p. 35], evident cu aspirații la motivul moarte-nuntă din cunoscuta baladă populară.

Discul ca imagine a cercului, roții, inelului „are o simbolică astrală: se asociază cu Soarele sau cu Luna (plină). Ca simbol uranian poate să

semnifice și cerul sau divinitatea” [10, p. 53]. Viziunea discului solar (*Disc*) în urma exploziei îi dă posibilitate lui Adrian să mediteze asupra condiției omului pe pământ, asupra celor trecătoare, iar zguduirea produsă în urma declanșării bombei marchează ruperea firului din ceasornicul său (simbol al existenței umane) [2, p. 185]. Cu referire la titlul romanului său (*Disc*) George Meniuc mărturisea că o datorează unei simple amintiri în care poetul Geo Dumitrescu îl sfătuie pe Constatntin Tonegaru să-și intituleze proza, căreia nu-i găsea nicidecum un titlu, anume *Disc* [12, p. 22; 13, p. 11]. Încercăm a crede că e o confesie arbitrară, Soarele ca simbol arhetipal, personaj principal în miturile solare alături de Lună este considerat izvor al vieții, dar și al morții. Or, romanul *Disc* fiind o proză în care sunt evocate urgiile celui de-al Doilea Război Mondial, elucidează simbolică astrală: soarele „este sursă și, concomitent, întruchipare a luminii diurne, cu toate valențele ei spirituale și psihologice. El este și focul uranian, dător de viață, purificator, dar și ucigător prin arșița și seceta pe care le provoacă. Soarele e nemuritor, dar el învie în fiecare dimineață și moare la asfințit, de aceea, este simbolul resurrecției, al veșnicei întoarceri a vieții trecând prin moarte temporară” [10, p. 171].

Romanul-elegie abundă în reflecții asupra motivului morții ca ipostază a urgiilor războiului (capitolul *Întoarce-te, corabie...*) [2, p. 141-145], ca un refugiu într-o lume a iluziilor pierdute (capitolul *Vinicer*) [2, p. 156] și reprezintă în fond o proză simbolică-lirică, eseistică în care un moșneag „înflorit” înșiră „nostalgic povestea celor care au murit și l-au lăsat” [14, p. 251].

Eseul *Florile dalbe* dezvăluie niște reflecții impresionante asupra creațiilor folclorice din ciclul sărbătorilor de iarnă: *Plugușor*, colinde cu flori de măr.

Eseul *Merindele* scoate în vileag făptura înaltă și voinică a informatorului Sarabaș asemeni unui Făt-Frumos din basmele românești. De la el scriitorul G. Meniuc culege balade cu Toma Alimoș, Donciu, Viță Cătănuță. Este inserată întâmplarea cu tatăl lui Sarabaș, caruia un balaur îi fura merindele. În urma luptei cu acest balaur, asemeni eroilor mitici și fantastici, și învingerii acestuia, tatăl lui Sarabaș moare peste 40 de zile, otrăvit fiind de suflarea veninoasă a dușmanului său.

Dincolo de toate transfigurările estetice ale unor simboluri și motive folclorice, George Meniuc explorează creația populară și în scopul bine definit de a reda atmosfera și cadrul natural. Astfel, *expresiile parremiologice*: „bătrânețele păzite de cei tineri, nu-s așa de grele” [2, p. 29], „paza bună trece primejdia rea” [2, p. 162], „vițelul cuminte sughe la două vaci” [2, p. 162], „măine-poi-măine i-a cânta cucul” [2, p. 261]; „zgârcit dintre aceea care țin brânza în șip, da înting măliga peste șip” [2, p. 260], „sculatul de dimineață și măritatul devreme nu strică” [2, p. 261] etc.; *toponimele rustice*: Valea Ursului [2, p. 262], Valea Rece [2, p. 27], Valea Bourașului [2, p. 151] etc.; *crâmpeiele de cântece folclorice*: „... Când am pus picioru-n scară,/ Puica mea era să moară.../ Când am zis la revedere,/ Puica mea murea de jele.../ – Măi, băiete, băiețele,/ N-ai văzut mândruța mea?/ – Am văzut-o la cișmea,/ Lua apă și plângea...” [2, p. 66], „Mămă, când ai fost cu mine grea,/ De ce nu m-ai pierdut undeva/ Să nu mai cânti de jalea mea” [2, p. 194]; *ghicitori-le*: „Michiduță-mititel, se ia lumea după el” [2, p. 119]; *descrierile unor vise* [2, p. 207; p. 244]; *descântecelor*: „Beșică albă, beșică neagră, beșică stacojie, beșică stânjenie, beșică de nouăzeci și nouă feluri, stai, nu te înfla, nu te învenina, nu te muta, că merg trei fete călare cu hârlețe în

spinare... cu hârlețele te-or săpa, cu greblele te-or grebla, cu măturile te-or mătura, peste Marea Neagră te-or arunca, să rămâie beșica de leac, cât un fir de mac, în patru despicat, de mine suflat, peste Marea Neagră aruncat” [2, p. 260] etc.; *denumirile populare ale lunilor anului*: Cireșar [2, p. 19], Cuptor [2, p. 37; p. 141], Brumărel [2, p. 322]; *ale sărbătorilor tradiționale calendaristice*: Rusalii [2, p. 165]; *formulele inițiale de introducere a textului*: „vorba ceea” [2, p. 34]; *blestemele*: „bată-te mânia lui Dumnezeu, să te bată” [2, p. 41], „bat-o pustia s-o bată” [2, p. 138]; *personajele folclorice și mitice*: Mihai-Copilul [2, p. 139], Sarsailă [2, p. 179], Păsări-Lăți-Lungilă [2, p. 103], Harap-Alb, Împăratul Roșu [2, p. 189], Gruia lui Novac [2, p. 192], Hanea-Manea, Toma Alimoș [2, p. 191], Danaidele [2, p. 181]; *reflecțiile în cheie filozofică a motivelor biblice*: alungarea lui Adam și a Eva din rai [2, p. 163] etc. sunt înțesate reușit în structura narațiunilor care evoca viața rurală, accentuiază aspectul pitoresc și etnografic al lucrărilor.

Observăm că atât poezia de debut, cât și cea din perioada de „reîntoarcere la izvoare”, și proza scurtă (*Adevărul anilor*, *Povestea vorbeii*, *Caloian*, *Umbre* etc.), și eseurile (*Cheile artei*, *Linguri de lemn*, *Merinde*, *Miorița* etc.), dar și corespondența lui G. Meniuc destăinuie interesul deosebit față de moștenirea noastră tradițională. Realizările literare ne demonstrează că autorul acestora a depășit condiția unui simplu culegător de perle folclorice, ci având la dispoziție mostre din creația poporului român, le-a transsubstanțiat estetic, dezvoltându-le orizontul conotativ cu reflecții filozofice proprii. Lăsând posterității un testament deosebit de o reală valoare artistică, a realizat dialogul dintre rădăcinile care zac în pământ și generațiile următoare.

Referințe bibliografice:

1. Meniuc George. *Pagini de corespondență* / ed. îngrijită, st. introductiv, note și comentarii de Elena Țau; coord. Valeriu Nazar; Muzeul Literaturii Române „Mihail Kogălniceanu”. Chișinău: „Grafema Libris”. 520 p.
2. Meniuc George. *Răvașul ploilor: Proze*. Chișinău: Literatura artistică, 1986. 480 p.
3. Comanici Germina. *Ramura verde în spiritualitatea populară*. București: Editura Etnologică, 2004. 250 p.
4. Eliade Mircea. *Morfologia religiilor. Prolegomene*. București: Editura „Jurnalul Literar”, 1993. 246 p.
5. Apud Pop Dumitru. *Obiceiuri populare în tradiția românească*. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1989. 216 p.
6. Rusu Liviu. *Viziunea lumii în poezia noastră populară*. București: Editura pentru literatură, 1967, 332 p.
7. Butnaru Tatiana. *Viziuni și semnificații mitico-folclorice în poezia contemporană (anii 1960-1980)*. Chișinău: S.n. 200 p.
8. Apud Mihail Dolgan. *Metafora este poezia însăși*. Chișinău: S. n., 2009. 688 p.
9. Meniuc George. *Interior cosmic*. Chișinău: Litera, 1998. 313 p.
10. Evseev Ivan. *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*. Timișoara: Ed. Amarcord, 1994. 221 p.
11. Rusu Valeriu. *Note*. În: Papahagi Tache. *Mic dicționar folcloric: Spicuri folclorice și etnografice comparate* / ed. îngr., note și pref. de Valeriu Rusu. București: Editura Minerva, 1979. 545 p.
12. Ciocanu Ion. *Scriitori de ieri și de azi*. Chișinău: Litera Internațional, 2004. 460 p.
13. Suceveanu Arcadie, Romanenco Nicolae. *George Meniuc sau întoarcerea în Itaca*. Chișinău: Cartier, 1999. 222 p.
14. Cimpoi Mihai. *Istoria literaturii române din Basarabia*. București: Litera Internațional, 2003. 520 p.

Flori de primăvară și mărțișoare în dar cititoarelor

Odată cu renașterea primilor ghiocei care simbolizează sosirea primăverii, în activitatea Bibliotecii Publice orășenești Șoldănești a devenit o tradiție frumoasă de a oferi un mărțișor cultural tuturor femeilor din localitate. În acest sens, la 9 martie 2014, instituția respectivă a desfășurat o serată literar-muzicală intitulată „Sărut Femeie, mâna ta...”.

O atmosferă caldă, emoțională, ghiocei, vioarele, mărțișoare, zâmbete, cântece, versuri și voie bună...

Femeia, fiind considerată stăpâna lumii și a păcii, sufletul ei a fost mângâiat cu vorbe duioase și alese asemenea versurilor: „Mai regină decât floarea, / Doar femeia poate fi...”, vorba poetului. Anume această motivație a contribuit la conștientul bărbaților din ansamblul vocal „Lozioara” să cânte atât de frumos și plăcut asemenea sărutului mamei. S-au perindat toate pe

rând – voia bună, zâmbete, lacrimi de fericire și nostalgie îmbobocite pe fețele și în sufletele doamnelor și domnișoarelor care au sorbit cu mult nesaț din înțelepciunea pieselor muzicale interpretate de chitaristele Iana Ceburciu, Elisabeta Zănoagă și Cristina Rusu de la Școala de muzică din Șoldănești.

Versurile minunate ale poezilor în care este cântată femeia - mamă, zeiță, soră, bunică, au fost condimentate cu amintiri și urări ale celor prezenți în sală. Doamnele Ana Știrbu și Angela Boleacu, cu vocile lor încântătoare, au mângâiat sufletele scumpelor noastre, iar intervenția moderatoarei activității - Mihaela Melnic a fost de o valoare uimitoare. Cu un mesaj de felicitare a venit în fața femeilor și dl Leonid Paerele, viceprimar de Șoldănești.

Ca de obicei, culcușurile Bibliotecii Publice Orășenești Șoldănești,

au oferit spre a fi vizionate expoziții de carte, de articole și vederi, de lucrări confecționate din aluat sărat, de mărțișoare și obiecte artizanale.

A bucurat ochii oaspeților și expoziția de desene a copiilor de la Școala de arte plastice din localitate.

Respectând cu sfințenie tradiția — mostră seculară, mamelor și iubitelor li s-au oferit cu dragoste și apreciere mărțișoare, simbolul primăverii și dragostei confecționate iscusit de către bibliotecarele noastre, iar buchețelele de flori primite în dar le-a transformat în Zânele frumuseții a acestui plai lăsat nouă de Bunul de Sus drept baștină și mângâiere sufletească.

Sărbătoarea respectivă este componenta unui șir de activități, menite să contribuie la promovarea patrimoniului cultural, tradițiilor naționale și a oamenilor de cultură de la noi.

Lansare de carte

VALENTINA NAȘCO, director BPR Leova

Mihai Ștefan Poiată, „Rokul, Noroc”-ul & Noi”

La 2 martie 2014, în incinta Bibliotecii Publice Raionale Leova a avut loc lansarea cărții lui Mihai Poiată „Rokul, Noroc” - ul & Noi” (1966-1970) însoțită de CD, dedicată soției sale Ala Poiată, jurnalistă. La această activitate – prima lansare a cărții, au fost invitați autorul cărții

împreună cu soția sa și devotați prieteni ai bibliotecii noastre. Autorul, pas cu pas, descrie perioada de glorie și momentul dezmembrării ansamblului „Noroc”. Partea cea mai vibrantă a cărții o constituie amintirile artiștilor Mihai Dolgan, Lidia Botezatu, Alexandru Cazacu, Ștefan Petrache, Ion Suruceanu, Valentin Goga ș.a.- nucleul formației. Un compartiment semnificativ este „Destine imposibile, dar... inevitabile” dedicat dlui V. Legaci – primul solist al „Noroc”-ului, dumnealui locuiește și activează în or. Leova.

Clipe de neuitat ne-a dăruit solistul ansamblului Alexandru Caza-

cu, care a cântat cu vocea și la chitară majoritatea repertoriului formației.

Prezenți la acest eveniment important pentru noi au fost vicepreședintele raionului Leova dl Ion Borza, primarul de Leova dl Eugen Buraga, care au cuvântat la această temă.

Dl Mihai Poiată a oferit bibliotecii o donație de carte: M. Poiată „Voiaj de nuntă”, Iași 2013; M. Poiată „Beretă albă din autobuzul Expres”, Iași 2013, care ne completează fondul de carte al bibliotecii – gest binevenit și salutat. Cărțile, sperăm să fie lecturate de toți leovenii.

Arhetipuri și semnificații mioritice în poezia epică populară

Elemente esențiale din **Miorița** își vor găsi expresie și în unele cântece lirico- narrative, unde este vizată cearța dintre „două surățele”, două rivale, una bogată, dar urâtă, iar alta săracă și frumoasă: *Colo-n vale la fântână,/ Două fete spală lână./Una slută și bogată* [30, p.347]. *Alta mândră și săracă*.

Rivalitatea dintre fata „săracă” și cea „bogată” ține de complexul erotic și se manifestă printr-un dialog dinamic: *Cei bogată așa spunea:/ Pe mini Ghița ma lua,/ Că-mi dă tata patru boi/Ș-o turmă mari di oi./La rândul ei,/Cei săracă așa spunea:/- Pi mini badea ma lua/Că-mi dă tata ochii mei/Și ți-or întrece boii tăi,/Și-mi dă tata și gurița/Și ți-a întrece turmulița* [30, p.347-348].

Duetul verbal este întrerupt de apariția flăcăului, care face alegerea în favoarea celei frumoase. Fiind convinsă, „*Nu dă badea gurița mea,/Pe cei mari turma ta*”, [31, p.150] culminația erotică a fetei îndrăgostite este redată prin intermediul paralelismului metaforic: *La fe-reastră, la bădița/Bate vântu cânepa/Și ni-o bati ochi-n floari,/După mini badea moari*. [31, p.150].

Există versiuni unde flăcăul respinge fata săracă, acordând prioritate unei zestre mai mari din partea celei bogate, ceea ce-l determină pe cântărețul popular să facă o concluzie moralizatoare: *Vai saraci slutili,/Cum mărit-o slutili,/Vai săraci miile,/Cum mărită urgiile*. [32, p.33-34]

G.Vrabie presupune că versiunea respectivă își are originea în Ardeal sau Muntenia, unde în ipostaza de rivale este o „armeană” și o „mocancă”. Atunci când fata săracă „mocanca”, este respinsă de flăcău, cuprinsă de deznădejde, ea se înecă într-un râu, iar din mormântul acesteia va crește o salcie, care în timp de ploaie sau vânt adună oile ca să-și plângă stăpâna într-o manieră mioritică. Textul înregistrat și comentat de G.Vrabie: *Vântul când sufla/ Salcia plângea,/Oile venia,/Stăpâna-și plângea!/Plâng ciobanii plâng,/Măinile-și frâng,/ Oile jelesc/Panase prăpădesc*. [28, p.291] se suprapune într-un fel oarecare resorturilor interioare din străvechea odisee păstorească, iar asemănarea lor este evidentă. Pentru comparare pot servi versurile: *Și oile s-or strânge,/ Pe mine m-or plânge/Cu lacrimi de sânge* [33, p.92].

Modificările care au survenit drept urmare a contaminării imaginilor de viață păstorească cu diverse motive din poetica populară demonstrează „o altă latură a epopeii păstorești – cea erotică” [28, p.291]

De subliniat, în arealul basarabean, cât și în unele localități din Transnistria, conflictul pare să fie mai mult de natură socială, deși uneori autorul popular îi imprimă și o semnificație etică. Intenția de căsătorie cu o fată

săracă este redată printr-o persiflare ironică, așa cum ne sugerează cântecul baladizat **Fată de birău**. Metafora ironică se bazează pe o amplă cumulare de imagini din mediul păstoresc, a căror semnificație contrazice o afirmație făcută anterior: *Nu mai plânge, fa,/Că eu te-oi lua,/De soție a mea,/Cînd se va vedea/Ursul cu cercei,/Îmblând după mei,/Lupul cu cîmpoi,/Vulpea cu mărgele,/Culegînd surcele/Și-un iepure șchiop/ Într-un vîrf de plop*. [34, p.37]

Materialul de investigație folclorică capătă o evidentă substanță dramatică, se manifestă prin legătura cu aspectele sociale ale crimei păstorești, atunci când „ciobanii lăcomoși, oameni răi și fioroși” urzesc complotul împotriva aproapelui pentru a-i lua turma, iar apoi: *De la avere s-au bătut/ Până au murit,/C-așa-i pe pământ lăsat,/Din averea cu păcat,/Să n-ai parte nici odat* [35, p.161].

În felul acesta, putem demonstra tranziția la niște forme mai noi ale creativității folclorice, fenomenul se manifestă, în special, prin fragmentarea și istoricizarea textelor, prin desacralizarea treptată a resorturilor gândirii arhaice. De astă dată, viziunea de interpretare devine mai realistă, fiind pătrunsă în același timp, de durere și revoltă pentru încălcarea normelor morale. În centrul atenției, se află coliziile, raporturile sociale determinate de setea perversă pentru avere, de unde izvorăște „marea poezie a durerii” [1, p.151] verificată de o tradiție istorică milenară. Itinerarul spiritual pe care-l parcurge „complexul” imaginilor păstorești demonstrează viabilitatea unui amplu univers poetic, generator de idei și reflecții lirice, este o modalitate de a aprecia valorile general – umane, dragostea, munca, creația, omenia, indică o șansă pentru dăinuirea de mai departe a spiritualității populare.

Referințe bibliografice:

1. D.Pop. *Cercetări de folclor românesc*. Cluj – Napoca, Casa de Editură Sedam, 1998;
2. D.Caracostea. *Poezia tradițională română*. V.I. București, Editura pentru literatură, 1969;
3. A A Ș M, 1957, ms. 89, f.70, Șestal – Cotiujeni, inf. M.Macovei, 86 ani, culeg. M.Nacu;
4. A A Ș M, ms. 21, f.57, Caragaș – Slobozia, inf. Maria Holomoz, 49 ani, culeg. G.Meniuc;
5. M.Coman. *Sora soarelui*. București, Editura Albatros, 1983;
6. A A Ș M, 1957, ms. 95, f. 36, Năpădeni – Ungheni, inf. I.Socol, 77 ani, culeg. Gh. Madan;
7. A A Ș M, 1987, ms. 382, f. 94-95, Biserica Albă Eahău, inf. Domnița Țoplea, 82 ani, culeg. A.Hîncu;
8. D.Caracostea, O.Bârlea. *Problemele tipologiei folclorice*. București, Editura Minerva, 1971;

9. A A Ș M, 1963, ms. 147, f. 188-190, Fundul – Galben – Hâncești, inf. Constantin Bezanovschi, 52 ani, culeg. N.Băieșu, A.Hrohosinischii, N.Pâslaru;
10. A A Ș M, 1963, ms. 142, f. 185-186, Fundul Galben – Hâncești, inf. Ștefan Perciun, 80 ani, culeg. N.Băieșu, A.Hropotinschii, N.Pâslaru;
11. A A Ș M, 1968, ms. 128, f. 4-5, Dolinscoie (Anadol) – Reni – Odesa, inf. Dumitru Fefealea, 64 ani, culeg. Gr. Botezatu;
12. T.Butnaru. *Viziuni și semnificații mitico – folclorice în poezia contem-porană*. Chișinău, Tipografia Reclama, 2011;
13. A.Rusu, 15 iunie, în M.Eminescu. *Buletin. Serie nouă*, m. 2, 2005;
14. O.Densuseanu. *Viața păstorească în poezia noastră populară*. București, Editura pentru literatură, 1966;
15. A A Ș M, 1987, ms. 391, f. 207-208, Solotvenco/Stalina – Tcacev – Transcarpatia, inf. Macovei Pricop, 64 ani, culeg. V.Cirimpei;
16. A A Ș M, 1963, ms. 147, f. 166. Cazangic – Leova, inf. Zavastea Matieciuc, 38 ani, culeg. N.Băieșu, A.Hropotinschii, N.Pâslaru;
17. A.Fochi. *Miorița. Tipologie, circulație, geneză, texte*. București, Editura Academiei, 1975;
18. O.Papadima. *O viziune românească a lumii*. București, Editura Saeculum. 1941;
19. A A Ș M, 1971, ms. 226, f. 90, Holercani – Călărași, inf. Eugenia Chiriac, culeg. E.Junghietu;
20. A A Ș M, 1960, ms. 128, f. 3, Trebujeni – Orhei, inf. S.Popușoi, 71 ani, culeg. Gr. Botezatu;
21. G.Vrabie. *Structura poetică a basmului*. București, Editura Academiei, 1975;
22. R.Vulcănescu. *Mitologia românească*. București, Editura Academiei, 1985;
23. M.Coman. *Izvoare mitice*. București, Editura Cartea Românească, 1980;
24. *Noul Testament și psalmii*, Societatea Biblică Moldova, 2005;
25. Apud: E.Munteanu. *Motive mitice în dramaturgia românească*. București, Editura Minerva, 1982;
26. A A Ș M, 1963, ms. 147, f. 185-186, Fundul Galben – Hâncești, inf. Ștefan Perciun, 80 ani, culeg. N.Băieșu, A.Hropotinschii, N.Pâslaru;
27. A A Ș M, 1963, ms. 35, f. 149, Colibași – Vulcănești, inf. Ana Iaconea, 30 ani, culeg. A.Hâncu, V.Țurcanu, E.Tarlapan;
28. G.Vrabie. *Balada populară românească*. București, Editura Academiei, 1963;
29. O.Buhociu. *Folclorul de iarnă, zorile” în poezia păstorească*. București, Editura Minerva, 1979;
30. A A Ș M, 1967, ms. 170, f. 347-348, Morozeni – Orhei, inf. Antonina Lașcu, 34 ani, culeg. Gr. Botezatu, I.D.Ciobanu, M.Hanganu,
31. A A Ș M, 1951 ms. 37, f. 150, Biești – Chiperceni, inf. P.Anghel, 20 ani, culeg. M.Savin;
32. A A Ș M, 1950, ms. 36, f. 33-34, Chilia – Izmail, inf. Iulia Pârvan, culeg. I.Potângă,
33. A A Ș M, 1974, ms. 268, f. 92-95, Leova – Tomai, inf. Emilian Gonța, 64 ani, culeg. S.Moraru;
34. A A Ș M, 1951, ms. 37, f.34, Hâjdieni – Glodeni, inf. neidentificat, culeg. B.Movilă;
35. A A Ș M, 1972, ms. 38, f. 161, Hulboaca – Strășeni, inf. Ion Gurdiș, 21 ani, culeg. N.Băieșu.

ELENA BEJENARI, s. Oxentea r. Dubăsari

În numele dragostei trăim...

Duminică, 23 februarie 2014 în localul Casei de cultură s. Oxentea r. Dubăsari a avut loc concursul literar artistic de Dragobete cu genericul „În numele dragostei tră-

im”, organizatori Elena Bejenari, șefa Bibliotecii Publice, în colaborare cu Casa de cultură. La concurs au participat două echipe — „Îndrăgostiții” și „Porumbeii” la probele: declarație de dragoste, scenetă, cântec, poezie.

Ei au demonstrat cât de frumoasă este dragostea, au răspuns la întrebări de dragoste cu scop educative, tact și politețe, de

relaxare.

Juriul - Elena Buzilă și Ana Bejenari, educatoare la grădinița, „Izvorăș”, Mihai Andrieș, directorul Casei de cultură au apreciat pe locul I echipa, „Îndrăgostiții” constituită din Ilie Savin, Augustina Leca, Ion Ciorba, Daniela Petras, Nicolina Savin, care au demonstrat, că iubirea este sentimentul ce marchează cel mai puternic existența noastră. Tot ce-au realizat bun societățile omenești s-a bazat pe iubire și dragoste.

Sărbătoarea de Dragobete la Oxentea a fost una de suflet, cu multe emoții pozitive în reflectarea frumosului!

Beneficiile și scopurile utilizării exercițiilor vocal-corale în lucrul cu colectivele corale

Lucrul asupra aparatului vocal în cor trebuie să fie sistematic și permanent. Calificarea dirijorului, auzul său muzical și măiestria pedagogică sunt condiții indispensabile pentru corectitudinea lucrului cu aparatul vocal al fiecărui participant în cor. În procesul de lucru cu un colectiv coral, exercițiile vocal-corale au un rol esențial, întrucât lucrul cu competențele vocale ale coriștilor este o condiție absolut necesară în activitatea sa. Atingerea unor abilități corale ce țin de ansamblu, acordaj, dinamică, dicție sau timbruri vocale se bazează în cea mai mare parte pe exersare. De asemenea, prin exercițiile vocal-corale este indicat a se lucra asupra îndepărtării defectelor vocale ale coriștilor și însușirii de către aceștia a unor deprinderi de cântare corectă. Se știe că este destul de dificil să se lucreze asupra vocii individuale în cadrul unui colectiv coral, iar neajunsurile vocale sunt greu de depistat în timpul cântării în colectiv. În acest context este foarte utilă practicarea cântării individuale sau în grupuri mici, verificarea partițiilor. Exercițiile de încălzire a aparatului vocal se pregătesc în dependență de sarcina lucrului preconizat pentru repetiția respectivă. Dacă este necesar de învățat o creație cu mult text și dificilă, se va lucra prin exerciții suplimentare, care ajută la înlăturarea problemei. Dacă creația pregătită pentru lucrul planificat cere o amplitudine mai desfășurată, o dinamică mai pronunțată atunci în timpul exercițiilor pregătitoare, se vor utiliza diverse canoane, game care vor acorda coriștii în cheia specifică lecției date.

De obicei, exercițiile vocal-corale sunt numite „încălzire a vocii” și propuse corului în scopul de a pregăti vocile pentru lucru la repetiție sau în

ainte de a evolua în concert. Ele ajută foarte mult la activitatea diafragmei, cântarea pe respirație, la conducerea sunetului, cantilenei, pregătirea corului pentru interpretarea repertoriului.

Este interesant că nu toți dirijorii recomandă utilizarea exercițiilor vocal-corale, având păreri, deseori, opuse asupra acestui subiect. Astfel, dirijorul Gh. Kosinski care a predat la Conservatorul din Chișinău, acorda exercițiilor un rol foarte important, dedicându-le până la 30-40 de minute din repetiție, pe când colegul său E. Bogdanovski, specialist cu renume în domeniu, nu folosea exerciții vocal-corale și nici nu încălzea vocile colectivului său coral. Totuși, colectivele corale pe care le-a condus au dat dovadă de o înaltă cultură vocal-corală. Pe de altă parte, spre exemplu cunoscutul compozitor și dirijor rus, A. Arhangelski, nu folosea exerciții vocal-corale și nici nu încălzea vocile înainte de interpretare, însă corul său, de fiecare dată, evolua cu mare succes. Unul din „secretele” renumitului dirijor consta în faptul că el cerea de la coriști o manieră de interpretare omogenă, ce făcea excepție de pregătirea vocală a fiecărui corist în parte.

Totuși, majoritatea specialiștilor din domeniul artei corale și a dirijorilor reputați din Moldova preferă să utilizeze exercițiile vocal-corale în lucrul cu colectivele corale, urmând recomandările unor mari maeștri în domeniu, printre care se află și C. Pigrov, care era convins, că exercițiile vocal-corale efectuate corect și sistematic, reprezintă o adevărată școală vocală pentru coriști, contribuind și la formarea unui bun ansamblu, completând cunoștințele ce țin de teoria muzicii, armonie, avansează

auzul lăuntric, contribuind și asupra învățării unor locuri mai complicate din repertoriul interpretat.

După părerea noastră, exercițiile sporesc respirația, diapazonul, omogenizează sunetul, pregătesc aparatul vocal pentru o intonație și respirație corectă, dicție perfectă. De asemenea, ele contribuie la dezvoltarea auzului melodic și armonic. Este important ca exercițiile vocal-corale să fie practicate cu regularitate deoarece ele dezvoltă nu doar tehnica, ci și cultura vocal muzicală în general.

Printre beneficiile interpretării exercițiilor în cauză mai menționăm: acordarea intonațională (exerciții ce conțin tetracorduri majore, minore, mixolidice, cu gura închisă sau pe diverse silabe); evoluarea auzului armonic prin succesiunea acordurilor (intonarea acordurilor T-S-D-T sau T-S-K6/4-D-T); dezvoltarea aparatului vocal, lărgirea diapazonului (exerciții pe semitonuri cu silaba *mi*, în nuanțe dinamice începând de la *pp* în crescendo până la *f* și diminuendo înapoi la *pp*); succesiunea gamei majore ascendent și descendent - pentru diapazon vocalizarea și omogenizarea sonoră (exerciții în tempouri lente și rapide pe o silabă).

Bibliografie:

1. Bogdanovschi E., Popescu I. Îndrumări practice pentru dirijorul de cor. - Chișinău: E.S.M., 1957.
2. Dercaci T. Dirijorul de cor. - Chișinău: Editura Lumina, 1988.
3. Gîscă N. Arta dirijorală. Tehnica dirijorală. - București: Editura Didactică și Pedagogică, 1982.
4. Пигров К. Руководство хором. - М.: Музыка, 1964.
5. Осеннева М.С. - Самарин В.А. Хоровой класс и практическая работа с хором. - М.: Академа, 2003.

Dragobetele la Muzeul de Istorie și Etnografie Leova

În după-amiaza zilei de 24 februarie la Muzeului de Istorie și Etnografie din or. Leova s-a desfășurat șezătoarea „Dragobete - Zeul Iubirii”. Activitatea a fost organizată în colaborare cu formația folclorică „Opincuța”, condusă de Nelea Cioroi și Svetlana Marcu-Ciobanu, diriginta cl. a XII-a, L.T. „C. Spătaru” din localitate.

În cadrul șezătorii s-a povestit despre tradițiile și obiceiurile legate de această sărbătoare. Flăcăii în cete au venit la lelea Florica – gazda șezătorii, la casa cu flori și busuioc pentru fete. S-a pomenit și despre unele superstiții, ce țin de acest obicei. Fetele au făcut vrăji și descântece, auzite și-nvățate de la mama ma-

mei, vechi, ca ziua și noaptea”.

A fost vernisată expoziția cu genericul „Dragobetele sărută fetele” care a promovat obiecte etnografice: băsmăluțe brodate cu numele iubitorilor, canafuri împletite din fire de lână pentru a fi dăruite celor dragi.

Deasemenea, a avut loc prezentarea și vizionarea expoziției meșterii populare Svetlana Pușnei cu obiecte confecționate în biser dedicate în special lui Dragobete.

Așa cum nici o sărbătoare nu trece, la moldoveni, fără muzică și voie bună, tinerii au încins hore, dansând iubitele, au intonat cântece culese din partea locului. Acest eveniment a avut scopul de a-i îndemna

pe cei din jur să sărbătorească dragostea, să contribuie la renașterea sărbătorii.

TATIANA ROMANIUC, șef-filială nr. 3, BMB „E. Coșeriu”, Bălți

Un mărțișor la piept și o primăvară superbă !

„...iscusită bijuterie, fulg de iubire și de gând curat... două fire de mătase, două gânduri, două îndemnuri... două stele rostogolite în palmă”, - scrie Vitalie Tulnic despre mărțișor în eseuul său cu aceeași denumire.

Mărțișorul - simbolul renașterii naturii și a tuturor speranțelor - este unul din cele mai frumoase obiceiuri de primăvară.

Cu câtă nerăbdare așteptăm să ne dăruiască cineva la 1 martie un mărțișor, să-l purtăm toată luna la piept și apoi să-l legăm de creanga unui copac ca acela să ne dea o roadă bogată.

Acest obicei frumos trebuie păstrat peste timp. Bibliotecarii sunt unii dintre acei care pot să contribuie la

faptul acesta fiind promotorii valorilor culturale și spirituale.

La 28 februarie filiala №3 al Bibliotecii municipale „E. Coșeriu” din Bălți împreună cu elevii claii a II „A” al L. „A. I. Cuza” au petrecut sărbătoarea „Vine, vine Mărțișor – bucuria tuturor”. Activitatea a avut loc în incinta liceului, moderatorii – Natalia Iachim, bibliotecara filialei nr. 3 și dna Vera Ciuhrii, profesoară la clasele primare.

Copiii au cântat, au dansat, au recitat poezii, au făcut scenete iar la victorina „Ghicitorile primăverii” au participat toți oaspeții prezenți. Profesorul de muzică Igor Boico, care a acompaniat la clape, a făcut ca copiii să se simtă adevărate vedete.

Evident, că au fost pregătite și o expoziție de mărțișoare confecționate de copii și alta de cărți și reviste. Copiii și părinții lor, bibliotecarii filialei nr. 3, profesorii Vera Ciuhrii și Igor Boico și-au dăruit câte o bucată de suflet la pregătirea acestei activități care va rămâne un timp o amintire frumoasă în inimile tuturor. La fine toți au primit în dar simbolul primăverii - Mărțișorul.

Coasa — jocul sacru al secerișului

Creativitatea poporului nostru reprezintă procesul mental și social bazat pe unele idei sau concepte ale înțelepciunii creative sau în baza unelor concepte existente deja în viața oamenilor fiind necesare în scopul organizării efective a muncii, desfășurării unor obiceiuri și tradiții populare existente sau a celor uitate și a unor momente distractive, de odihnă, etc. Acest multidimensional concept este manifestat pe larg în tradiția populară națională. În procesul de studiere pe teren a tradiției coregrafice sunt întâlnite mai multe jocuri folclorice care reprezintă artistic procesul muncii, dar practicate și în scopuri profane, printre ele: *Ciurul* sau *Săta*, *Sfredeluşul*, *Săsâiacul*, *Ițele* ș. a. De la originea sa, dansul folcloric - expresie a manifestării artistice a comunității creat în temeiul tradiției, nu și-a conținut evoluția niciodată, ci s-a îmbogățit prin obolul celor mai hărăziți dănțuitori implementând în vocabularul lui coregrafic distinse simțiri și pasiuni ale semenilor noștri.

Unul dintre nenumăratele jocuri folclorice care reprezintă în mod artistic expresiv ceremoniile legate de munca agricolă și mai exact: secerișul cerealelor, procesul artistic de desfășurare a cositului legat de muncă și fertilitatea pământului este și dansul Coasa – joc interpretat cu diverse ocazii sărbătorești în majoritatea localităților din Basarabia, promovat de către toate categoriile de vârstă.

Rădăcinile numelui Coasa le descoperim în slavonescul Kosa. Coasa reprezintă o „unealtă agricolă care servește la cosit, compusă dintr-o lamă de oțel fixată pe o coadă lungă”¹. [p. 182].

Dicționar Explicativ al Limbii Române, (ediția a II-a, Univers Enciclopedic, București, 1996) caracterizează acest cuvânt (nume în cazul dansului respectiv) în felul următor: „Coasa. 1. Unealtă agricolă compusă dintr-o lamă metalică cu vârful curbat fixată pe o coadă lungă, folosită la cosit. 2. Acțiunea de a cosi; timpul când se cosește. Recolta de plante erbacee cosite”². [p. 190.]

Conform aprecierilor lui Ivan Evsev: „coasa a preluat mai vechiul simbolism al secerei”, descoperim că funcțiile secerei, au stat la baza folosirii coasei pentru că inițial secera ca și coasa mai apoi avea aceeași menire: „Unealtă agricolă manuală folosită la recoltarea cerealelor prin tăierea tulpinelor acestora, formată dintr-o lamă îngustă și curbată de oțel, cu tăiușul în interior (prevăzut cu dinți), fixată într-un mâner de lemn”². [p. 968.]

Secera și coasa au fost prezente și în manifestările zeului grec al timpului, Saturn, ca semn al puterii divine care, oricând, poate risipi iluziile muritorilor. Unica

semnificație pozitivă a coasei a fost înregistrată în imaginile din jocul de tarot, în legatura cu numărul 13 asociat cu imaginea coasei/secerei, oferind posibilitatea de a înțelege sensul fundamental al vieții, după „taiere”, ciclul care exista este întrerupt, în așa mod se oferă posibilitatea de a se naște un alt ciclu nou. În realitate secera și coasa, cu care seceră grâul, unele plante sunt „simboluri ale morții vegetale”, iar cu timpul au devenit simboluri ale morții omului.

Ion Ghinoiu, folclorist, motivează această părere printr-o asemănare a culturii grâului cu ciclul vieții omului: nașterea, căsătoria și moartea „ciclul vegetal al grâului care se deschide cu sămânța semănată (rit de înhumare), se continuă cu încolțitul (nașterea) și cu înspicatul (nunta vegetală) și se încheie cu seceratul (moartea plantei)”³. [p. p. 92,93].

Asemenea coasei, secera a servit ca instrument agricol în scopul realizării acțiunii de a secera, recolta, demonstrând totodată și perioada de timp când aceasta avea loc. Secera reprezintă o „Unealtă agricolă manuală folosită la recoltarea cerealelor prin tăierea tulpinelor acestora, formată dintr-o lamă îngustă și curbată de oțel, cu tăiușul în interior (prevăzut cu dinți), fixată într-un mâner de lemn”². [p. 968.].

Mai mulți cercetători au constatat că coasa este unealta strâns legată de preocupările agricole, astfel, considerăm apariția dar și necesitate coasei drept o invenție a societății medievale în rezolvarea mai multor munci agricole, recoltarea fiind cea mai importantă și care semnifică și astăzi sfârșitul vieții plantei cultivate, moartea ei. Acest ciclu vital al plantei care a început o dată cu încolțirea seminței și finisează cu recoltarea plantei semnifică sfârșitul unei etape și începutul altei etape, prin moarte are loc sfârșitul și începutul unei vieți noi, etc.

Cercetătorii vechilor civilizații agrare, au constatat că secera a semnat și simbolul „Pământul-Mamă”, hrănitor și ocrotitor al civilizației. Forma secerei dintotdeauna a fost asemuită cu forma Lunei nouă. Se zice că celții, foloseau ritualic secera de aur la recoltarea vascului - simbol al veșniciei și al spiritului divin. Meșterii olari – reprezentanții civilizației dacice, pentru a decora vasele din lut au suprapus forma secerii și coada cocosului, descoperind simbolurile lunar și solar, în așa mod au demonstrat impresiile lor despre lume, relațiile dintre lumină și întuneric, feminin și masculin.

În folclorul nostru, coasa are funcții apotropaice, adică referitor la superstiția apărării împotriva duhuri-

lor rele: „ea se pune sub fața de masă la sărbătorile Crăciunului, se folosește la vindecarea junghiurilor (mai ales la femei), este prezentă în alaiul Drăgaicelor (O. Bîrlea, Fol. rom., I,407)”⁴. [p. p. 42,43].

Drăgaica este un ritual care a semnat bogate conținuturi agrare și a marcat perioada împărțuirii, a coacerii spicelor, a reprezentat sfârșitul ciclului biologic al celor mai importante plante alimentare cultivate de om. Este un rit practicat pe 24 iunie, atunci când grâul „băga bob”, se desfășura, pe aceleași coordonate ale invocării fertilității ogoarelor, dansul ritual al Dragaicelor. Respectivul obicei semnifică un transfer simbolic al fertilității în dublu sens: uman și vegetal. Alaiul dansa pe ogoare luptându-se, în mod simbolic cu seceră sau coase. Ele duelau cu coasele mai ales atunci când se întâlneau două cete – semnificație importantă în descifrarea funcției rito-magice a dansului, în scenariul ritual care însoțea cultivarea grâului, începând cu aratul și semănatul și terminând cu recoltatul și pregătirea pâinii. Jocul drăgaicelor semnifică maturizarea recoltei, coacerea grâului, iar ziua în care se ținea obiceiul – începutul secerișului.

Cea de-a doua ipostază a semnificației coasei (secerii) în obiceiul Drăgaica și nu numai este că aceste instrumente agricole mai reprezentau și tăiere (omorârea) plantelor care și-au împlinit menirea. Moartea prin tăierea plantelor întruhipază alegoric cunoscutul ritual al morții „Moartea cu coasa”, noi o mai numim „Doamna cu coasa”. Moartea cu coasa este simbolul introducerii omului în marele ritm al naturii: omul fiind o sămânță care germinează, crește, se înmulțește și moare.

Despre simbolul morții atribuit coasei constatăm și folcloristul român Ivan Evseev în *Dicționar de Simboluri și Arhetipuri Culturale*: „Coasa este un atribut simbolic al morții, <...>. În calitatea sa de instrument al egalizării inexorabile, coasa a preluat mai vechiul simbolism al secerii”⁴. [p. p. 42-43].

Mitologiile multor popoare au specificat seceră și coasa (ordinea indicând evoluția uneltelor agricole) și ca unelte ale morții deoarece ambele „retează” tot ce este viu, semnificate prin „femeia cu coasa pe umăr sau cu seceră în mână”.

Despre coasa – simbol al morții, se mai menționează că: „este un atribut simbolic al morții, deși imaginea scheletului cu coasa în mână apare în Europa abia în secolul al XV-lea”⁴. [p. p. 42,43].

Acest moment, blestem, sperietoare etc., este prezent și în zilele noastre, datorită faptului că omul nu cunoaște ce se va întâmpla cu dânsul după moartea sa. Moartea fiind întâlnită încă în timpurile medievale, coasa, cu timpul a devenit arma tradițională cu care retea-

za viețile. În unele opere de artă medievală observăm cum moartea „trage cu coasa” prin mulțimea de oameni, retezând firul existenței lor, recoltându-și „cota” de viață.

Asemenea reprezentări sunt întâlnite și în arta coregrafică numite „Dansuri ale morții” – obicei medieval care are menirea de a pregăti psihologic omul pentru moarte, ca să conștientizeze acest eveniment inevitabil și să nu se teamă, să-și construiască un echilibru sufletește sănătos.

De exemplu, la indo-europeni, imaginea morții este întruchipată prin chipul unei: „babe hâde și urâte, numai ciolane deșirate, cu ochi duși în fundul capului, având în mână o coasă cu care seceră viețile”³ [p.83].

Cea de-a treia semnificație a coasei (secerii) a fost cea de luptă, folosite în evul mediu, ca urmasă ale celor denumite în antichitate falx, întâlnite și la daci. Țăranii chemați la oaste ieșeau la luptă înarmați cu unelte din gospodărie, printre care un loc semnificativ îl aveau seceră și coasa, devenind în asemenea momente unealtă-armă. Ei „schimbau poziția lamei secerii sau a coasei care forma un unghi de 180 de grade, cu o forță de lovire nu prea mare în raport cu cea a falxului, dar fiind foarte ascuțite, produceau grave răni care scotea definitiv adversarul din luptă.

Conform altor izvoare se presupune că în Antichitate seceră folosită a fost asociată cu cornul lunii, care reprezenta un astru (fenomen) ceresc puternic legat de dimensiunile morții, mai era asociată cu timpul, cu schimbarea și renașterea, atribut al Morții. Moartea produsă plantelor prin tăiere le atribuie acestor unelte agricole dar și arme de luptă statuat aparte în cadrul instrumentarului sacrificial, transformându-și rolul lor în cadrul ofrandelor sângeroase, devenind arme sacre oferind plantelor sau omului sacrificate/omorâte posibilități de a renaște, întocmai ca în cazul holdei secerate care face loc viitoarei însemănțări. De exemplu, fiul regelui frigian Midas, Lityerses, priceput secerător, a decapitat cu o seceră oponentii învinși la întrecerile de secerat. Aceasta demonstrează că, traci frigieni cu ocazia recoltelor, practicau și ei o formă de sacrificiu uman.

În urma unor cercetări arheologice în mai multe localități din județul Gorj, România au fost descoperite seceri, coase și alte unelte de pe vremea dacilor din sec.I. d.Hr., care pot fi vizionate în expozițiile permanente ale Muzeului Județean Gorj. Iată cum realizează pașaportizarea coasei dacice dr. Gheorghe Calotoiu în articolul „Unelte agricole dacice descoperite în județul Gorj”: „Coasele au curbura lamei mai puțin accentuată prezentând o buclă înaintea tubului de înmănușare, care are o formă conică și este prevăzut cu un orificiu pentru cui. Realizarea coaselor a fost făcută prin martelare. Lungi-

mea totală a coaselor este cuprinsă între 102-122cm.”5.

Aprecierile și constatările de mai sus încă o dată demonstrează că uneltele agricole secera și coasa, la fel și dansul Coasa au apărut cu semnificație sacră.

Recunoscutul folclorist Ovidiu Bârlea la acest compartiment este de părerea că cu toate că la indienii Tarahumara din Mexic nu s-au găsit dansuri profane trebuie considerată ca o excepție care nu poate constitui un indiciu sigur că, la începuturi, dansul a fost numai sacru, cu intenții cultice exclusive. <...>, se poate afirma că amândouă funcțiile, sacră și profană, și-au subsumat de la început dansul, chiar dacă cel dintâi a avut mai mare vază, fiind atestat mai viguros de documente. Dealtfel, e atât de greu de delimitat în practică unde sfârșește intenția cultică și unde începe plăcerea produsă de mișcarea ritmică”6. [p. 11].

Străvechiul dans sacru Coasa este și astăzi îndrăgit de toate generațiile prin expresia artistică, care promovează ocupația de bază a românului - agricolă - secerișul, metamorfozat în zăliște de suflu a petrecerii festive la încheierea strădanei îndelungate și mult așteptate de țăranul agricultor. Coasa, este un joc care se interpretează la serbările, mesele tradiționale consacrate finalității secerișului, strânsului pâinii și depozitarea ei. În răstimp, acest dans și-a simplificat funcționalitatea legată de seceriș plasându-se și în repertoriul Horei satului, dar și a diverselor sărbători țărănești păstrând și în continuare morfologia coregrafică intactă, specificul relațiilor dintre simbolul jocului și interpretii lui, dezvoltându-l și în continuare. Jocul Coasa și în actualitate ilustrează imaginea existenței umane împletită viguros cu tradiția secerișului dar și cu specificul dansului respectiv păstrându-i rădăcinile milenare izvorâte artistic din procesul secerării și a gândirii măiestrite a agricultorului redată prin cele mai reprezentative forme și metode de realizare a procesului cositului și de încheiere a ciclului biologic al plantelor cereale, demonstrând practic aceasta prin: bărbatul – cosașul iar femeia – coasa. Acest procedeu redat coregrafic, artistic vine în contemporanietate încă de la traco-geto-daci păstrând și dezvoltând caracterul tradițional al său valabil și astăzi. Aspectul artistic al jocului reprezintă specificul colectiv de creație conservând elementul improvizatoriu intact. Dansul Coasa confirmă manifestarea artistică colectivă și exprimă direct idealurile poporului în contextul semnificației pâinii – product important în alimentarea omului cu simbol semnificativ în ritualurile și tradițiile noastre. Ritmul temperamental al interpretării dansului demonstrează coregrafic și artistic vitalitatea jocului în viața țăranului prin unitatea dintre morfologia dansului și ritmul imanent dizolvat într-o identitate perfectă

a limbajului jocului cu funcționalitatea lui. Aceasta este constatată și justificată în trăirea și satisfacția interpretilor prin cele două mișcări constituite din elementele de bază ale horei noastre străbune și valorificate artistic în stilul specific dansului respectiv prin vigoare, veselie, temperament și energie interpretativă.

Construcția dansului Coasa este atrăgătoare și simplă, ușor de învățat, stil de horă, dar și de sârbă, are formă «de doi», tempoul în creștere, ritmică accentuată prin tropăit de picioare sau ușurință săltătoare (când dansul este interpretat în stil de sârbă) de interpretare. Simplitatea lui promovează o profunzime de concepție și o expresivitate directă de mare valoare artistică cu un evident caracter social legat de muncile agricole, mai concret, de seceriș, reflectând paralel și influența atmosferei și a peisajului în mijlocul cărora s-a născut dansul respectiv și stilul lui de execuție. Acest dans dintotdeauna pretutindeni și-a păstrat denumirea în tot arealul românesc.

Aspectul cinetic al dansului Coasa este strâns legat de mișcarea constituită din pași simpli și complecți. a brațelor, corpului și picioarelor în diverse situații. Prin **mișcarea brațelor** este reprezentată forma și măiestria de a mânui coasa. **Corpul** demonstrează poziția principală în posibilitatea de a depune efort fizic la realizarea mănuirii coasei, iar **picioarele** mișcându-se pe sol reprezintă pilonii de bază care contribuie nemijlocit la realizarea întregului proces practic, artistic și coregrafic. La realizarea coregrafică a dansului Coasa picioarele se deplasează în diferite poziții pe toată talpa cu genunchii îndoiți și dezdoiți mișcându-se în față și în spate, lateral și într-un punct cu vârfurile paralele (poziția a II-a a picioarelor), redând totodată și caracterul de interpretare al jocului. **Mișcarea genunchiurilor** (semiîndoite) relatează trăsătura fundamentală în redarea perfectă a **stilului** de interpretare a mișcărilor dansului executate în diferite poziții. **Mișcarea de bază** a dansului respectiv o constituie pașii simpli alăturați nedepășiți și bătăile pline pe sol care redau ritmicitatea lui

Mișcarea brațelor în jocul Coasa însoțește perfect mișcările picioarelor prin coordonarea lor specifică. Brațele sunt prinse în felul următor: palma mâinii dreaptă a a bărbatului este situată pe spatele femeiei, puțin mai jos de omoplați; palma mâinii stângă a femeiei este plasată pe umărul drept al bărbatului; mâna stângă a bărbatului îndoită în cot ține cu palma de palma mâinii drepte îndoită în cot a femeiei; deplasarea femeiei este realizată cu ajutorul mâinii stângă a bărbatului arătând direcția de mișcare a lor. Această ținută a brațelor în jocurile de doi se mai numește ținută de polcă.

Ținuta corpului în dansul Coasa este dreaptă,

mândră, liniștită, uneori puțin aplecată.

Capul se ține întotdeauna drept, demn, doar puțin întorcându-se spre direcția deplasării dansului, iar când pașii sunt executați pe loc poziția capului este față în față.

Umerii sunt totdeauna caracterizați printr-o ținută dreaptă, liberă, cu mișcări în coordonare cu deplasarea picioarelor și a mâinile interpretului, ridicându-se și coborându-se ritmic și funcțional.

În cazul când separăm forma completă a dansului în frazele sale mici constituite dar și reprezentate din pași simpli depistăm **elementul coregrafic** al jocului, care formează prin îmbinare mișcări coregrafice legate specific stilului de interpretare între ele. Repetarea de nenumărate ori a mișcărilor dansului formează succesiunea de mișcări a jocului respectiv.

Motivul coregrafic al dansului respectiv reprezintă entitatea jocului, care manifestă imaginea artistică (coregrafică). Motivul respectiv este constituit din două mișcări perfect corelate între ele care demonstrează două accente principale.

Funcția motivului coregrafic este de a reda prin procedeul cositului entitatea artistică a dansului.

Din punct de vedere al exprimării artistice în dansul Coasa, **figura coregrafică** constituie importanța entității. Figura coregrafică necesită a fi percepută ca o entitate superioară ce promovează ideea secerișului printr-un conținut artistic cu sarcini perfecte. În acest dans cele două figuri sunt repetate de multiple ori în concordanță absolută cu muzica.

Bibliografie:

1. *Dicționar Enciclopedic*. Cartier, 2001, Chișinău;
2. Academia Română, Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan”. *Dicționar Explicativ a Limbii Române*, Ediția a II-a, Univers Enciclopedic, București, 1996;
3. Ion Ghinoiu. *Comoara satelor. Calendar popular*. Editura Academiei Române, București, 2005;
4. Ivan Evseev. *Dicționar de Simboluri și Arhetipuri Culturale*. Editura „AMARCORD”, Timișoara, 1994;
5. Gheorghe Calotoiu. *Unelte agricole dacice descoperite în județul Gorj*, <http://www.verticalonline.ro/unelte-agricole-dacice-descoperite-in-judetul-gorj>;
6. Ovidiu Bârlea. *Eseu despre dansul popular românesc*. Cartea Românească, 1982.

Text și imagini: **ION DOMENCO**

Mărțișorul ne adună la cântec și voie bună

Inaugurarea actualei ediții a „Mărțișorului 2014” la Cantemir, a fost una pe măsura așteptărilor. La 1 martie în holul Casei raionale de cultură a fost vernisată o expoziție cu semnificativul titlu „Din lada cu comori a bunicuței”, în vestibulul clădirii Consiliului raional - o expoziție a mărțișoarelor, iar în după-amiaza zilei de 2 martie cantemirenii și oaspeții lor au avut parte de un con-

cert de zile mari, cu participarea orchestrei de muzică populară „Doina Prutului” (dirijor - Veaceslav Bârcă), cu interpreții Gheorghe Nichiforeac, Irina Bârcă, Valentina Balan, Galina Botezatu și Ion Diaconu, care asistați de dansatorii de la „Mocăncuța” din Cociulia (coregraf - Filimon Dimcea) au prezentat piese folclorice inedite fiind îndelung aplaudați de spectatori.

Programul Festivalului din a. c. a cuprins și alte evoluări ale formațiilor artistice din teritoriu: „Busuioc”, „La izvor” etc., precum și un concert cu participarea interpretului și compozitorului Ian Raiburg și a mai tânărului Ionel Istrati, care au adunat multă lume în incinta căminului cultural din centrul raional la 6 martie.

PRĂȘITOARELE

după nuvela „ARIONEȘTI” de Ion Druță

Pe marginea unui drum șede risipit un buchet de fuste și basmale. Stau colbăite și ostenite, cu sape și coșuri, așteptând mașina colhozului să le ducă acasă. De după deal apare autobuzul de rută, care trece pe lângă ele fără să oprească. O femeiușcă uscățivă, văzând că autobuzul nu se oprește aleargă din urma lui strigând:

Catinca: Stai, oprește-te, oprește-te omule! Oprește-te! Ce nu vezi că lumea așteaptă în arșiță și zăpușeală? (Autobuzul pînă la urmă se oprește). Hai cumetrelor re-pejor, cât încă tovarășul șofer nu s-a răzgândit. (femeile se reped cu coșuri și sape la ușa autobuzului, care este încuiată).

Șoferul: Куда?

Ileana: Arionești!

Șoferul: Zece capici pînă la Arionești.

Chilina: Cât mări?

Șoferul: Zece capici, lele. Ce, ești surdă?

Chilina: Cu un așa preț nu numai că o să surzește, ci și o să muțești, mări omule! (Mai vine un băboi, care din cauza vârstei încă nu ajunsese la autobus)

Frăsâna: Da ce zice el, fa? De ce nu deschide?

Fevronea: Ia auzi mata! Arionești-s aici după deal, da el cere câte zece capici de basma!

Frăsâna: Cum câte zece capici? El ce, a mâncat măsăları? D-apoi cu zece capici eu îmi cumpăr zece tocure de chibrituri și oi avea în casă pe un an întreg!

Agripina: Așa gândim și noi, mătușă Frăsână, da el o ține una și bună. Zece capici, zece capici!

Anica: Parcă l-o născut mamă-sa răcnind: „Zece capici, zece capici!”

Șoferul: Femei hăi! N-o atinge pe mama, n-o atinge pe mama, că, zău, te calc cu autobuzul!

Anica: Calcă-mă mări, calcă-mă! Poate măcar atunci vei deschide ușa, ghiftuitule ce ești!

Șoferul: Mări femeie, nu mă scoate din sărite, nu mă scoate din sărite, că totuna nu deschid pînă când nu plătiți câte zece capici.

Frăsâna: Ia auzi, el iar cu banii o începe. D-apoi,

dacă vrei să știi, după lege tu nici n-ai dreptul să ceri de la noi bani cât suntem în mijlocul drumului.

Dochița: Așa că deschide frumușel să prindem și noi oleacă de umbră, iar acolo în mașină om sta și om mai vorbi.

Șoferul: Bine, intrați. (Deschide ușa)

Fevronea: Suratelor, ocupați scaunele cât tovarășului șofer i-au zburat gândurile rele din cap. (Toate femeile dau năvală în autobus).

Ioana: Ileană, mai încet cu sapa ta, c-ai să-mi scoți ochii!

Ileana: Dacă nu-ți place ceva, Ioană, n-ai decât să aștepti taxiul.

Ioana: Apu așa-i fa. Pentru că sapa ta e cu coada strâmbă, eu trebuie să aștept taxiul.

Catinca: Chilina, ține-ți sacul acasă, c-ai să-mi disbați toate măsările cu dânsul.

Chilina: Liniștește-te Catincă. Sacul meu nu-și pune mintea cu măsările tale.

Catinca: Iesă fa, că sacul tău e mai breaz decît măsările mele. Da!?

Chilina: Ca-n așa iesă, Catincă!

Toate: Ha-ha-ha!

Frăsâna: Gata, ogoiți-vă, muierilor! Așezați-vă că plecăm. Hai tovarăș șeferi. Dă în cai. Pornește.

Șoferul: Câte zece capici!

Frăsâna: Ia te uită cum ne mai strînge el cu dosul la gard de parcă ne-am fi suit în mașina buncii sale.

Anica: O să-ți plătim mări. Las, nu-ți strica inima pentru o nimica toată.

Agripina: Scoate frâna și lasă mașina să meargă încetișor la vale, că bucata asta de loc, cât ea merge sin-

gură, noi, dacă vrei să știi, nici nu suntem datoare să-ți plătim.

Șoferul: Bine, dar numai cât mașina va merge fără motor. *(Și pornește autobusul. Una din femei începe a fredona cântecul „Căsuța noastră”. Celelalte îi țin hangul. După o vreme, mașina se oprește)*

Șoferul: Gata, până aici. Mai departe, fără motor autobusul nu mai merge, așa că poftim, luați bilete.

Frăsâna: Cum adică bilete?

Șoferul: Foarte simplu. Pentru că vă răsfățați șezutul pe scaune moi, câte zece capici de basma.

Fevronea: Scaune moi? D-apoi aiestea măi, scaune moi se cheamă la tine? Și rabla asta se cheamă autobuză? Sfinte Dumnezeule, numai colb, numai putoare!...

Dochița: Da pe scaunele iestea nu că să-ți mângâi șezutul, aici poți rămâne și fără fustă, și fără buci...

Toate: Ha-ha-ha!

Șoferul: Atunci, cine dracu v-o pus să urcați? De ce nu v-ați dus pe jos?

Ileana: Pentru că ni-i dragă de tine, măi.

Toate: Ha-ha-ha!

Șoferul: Așa, voi încă și vă bateți joc de mine? *(Deschide ușa autobuzului)* Ia hai repejor, să nu văd nici pe una aici!

Frăsâna: Cum să nu! Ne-am și repezit cu toate la ușă!

Șoferul: Auzi mătușă!

Frăsâna: Aud măi, că nu sunt surdă!

Șoferul: Dacă nu ești surdă, bagă-ți în cap! Mașina e a statului și eu în fiecare zi trebuie să vărs bani la bancă pentru biletele vândute. Așa că, ori zece capici de basma, ori...

Frăsâna: Ori ce, măi? Ori ce?!

Șoferul: Ori vă arunc cu tot cu sape și coșuri din mașina statului!

Ioana: Da tu încearcă măi, irodul, încearcă, și atunci vom vedea noi care pe care!

Șoferul: Și am să încerc! Ce crezi, dacă ești femeie mii rușine? *(Apucând-o, încearcă să o scoată din autobuz)* Hai, afară, afară din autobuz! Afară!...

Ioana: Nu pune mâna pe organismul meu, că te ia dracul!

Frăsâna: Ce faci măi păgânule? Ridici mâna la niște

prășitoare sărmame?...

Catinca: Cine ți-o dat ție dreptul să ne îmbrâncești?

Anica: Cine ți-o dat dreptul să pui mâna pe noi?

Toate: Cine măi, cine?!

Șoferul: Cine? Statul!, fiindcă mașina e a statului!

Ileana: Statul? Dar știi tu măi, cine-i statul? Noi suntem statul! Noi, măi, cele care ducem pe umerii noștri țara asta cu șoferuți de alde tine, grași și ghiftuiți care șed la volan și care așteaptă când norodul s-a repezi cu banii peste dânșii!

Fevronea: Și dacă suntem noi statul, vorba Ilenei, ce rost are să aduni bani de la noi, că ei iar au să se întoarcă la stat, adică iară or veni la noi! Așa că, hai mai bine dăi drumul, până când n-am chemat un milițian. Să vedem cine are și cine nu are dreptate!

Șoferul: Măi femeie, măi nu mă speria cu miliția, nu mă speria cu miliția! Că după lege, eu ar trebui să chem miliția să se „răzbirească” cu voi!

Frăsâna: Și cheam-o măi, cheam-o! Ce aștepti? Cheam-o, că de nu, o chemăm noi! Ioană, ia coboară și strigă milițianul care trecuse adineauri pe aici! *(Ioana, coborînd, începe a striga)*

Ioana: Tovarăș milițian, tovarăș milițian!

Toate: Tovarăș milițian...

Șoferul: Stați bre, ogoiți-vă! Ce, ați căpiat?

Dochița: La noi în Arionești căpiază numai oile, iar noi nu suntem oi!

Șoferul: Fenomenal! Până la urmă iese că eu încă și v-am ofensat.

Chilina: Da, ne-ai ofensat, și ca să nu ajungem pînă la procuratură, hai pornește încetișor înaintea și cum s-a arăta satul, om pune și noi mină de la mină și ți-om plăti cât a da Dumnezeu.

Șoferul: Bine, numai fără șeretlicuri.

Frăsâna: Fără măi, fără, numai pornește odată.

Șoferul: Băi, artiști mai sunteți ăștea din Arionești!

Ioana: Dapoi cum măi! Dacă satul e plin de cercuri artistice amatoricești. Frăsână, foc!

(Și începe a fredona cântecul „Căsuța noastră”, celelalte prășitoare una câte una, încep și ele a cânta)

"ANONIMUL VENETIAN"

Spectacolul a fost un eveniment în viața culturală a Sucelei, mulți însă, au fost curioși să afle mai multe despre grupul de creație. Voi discuta cu Alexandru Căzab, regizorul spectacolului, hrtie Matei, scenograful și actorii Margareta Păntea și Andrei Porubin.

Alexandru Căzab, regizor, director artistic la Teatrul Național "M. Eminescu".

R.P.: - Cum îți pare spectacolul

sorocan; puțin - dar bun sau

bun - dar puțin?

A.C.: - Ce e mult sau e bun,

chiar dacă nu e rău.

R.P.: - Arta parțial

înseamnă cel cel care o

profesează sau numai să devină moarte de paritate?

A.C.: - Parțialitatea se face conștientă cu spectato-

rii, anticipându-se, dacă ură poți să ură exclude nervii

comunității, entitățile mesajului de publicare, adică

necesitatea existenței artistului.

R.P.: - Condiția de artă e teatrul?

A.C.: - Cea de ieri, alături și dincolo de ea: să reziste.

R.P.: - Care sunt factorii ce determină longevitatea

unui spectacol?

A.C.: - Pătrunderea de dragă și grija pe care o au cei

ce l-au realizat, dar nu în ultimul rând de îndepărtarea din

partea factorilor decizionali a procesului de creație.

R.P.: - Ai descoperit anonimitatea personajului zădărit

de Giuseppe Bertol?

A.C.: - Dintr-o situație critică îi face pe acești personaje

să se desprindă cu adevărat, atunci când, de altfel, devine

critică și pentru ei și deocă stăruie spectacolul.

Tutela lui, născut la 13.03.68, artist plastic, Mădălin

în artă, lectură universitară superioară, pregătitoare căminului

național de artă "Mădălin". A realizat scenografia la cea

20 spectacole, 5 filme

de lung metraj.

R.P.: - hrtie

Mădălin demult a af-

fat ce înseamnă să fi

anonim. Soreca după

cum ai văzut, îmi ad

primăria și anon-

luri, și personalitate.

dar ai fi curioși să știu: cum vi s-a arătat urbea neclădit?

hrtie. Mădălin: cum mi-a plăcut foarte foarte

dar necesită mijloc intermediu în procesul de realizare

a edificiului, mai ales a celor cu funcționare tehnică pen-

tru a păstra identitatea originală. De dragul oamenilor

pe care l-am întâlnit nu voi răci niciodată de a vădea

original.

R.P.: - Îți a trecut prin viață urbea fantomă unui specta-

col cu scenografia realizată de hrtie Mădălin, aici, la Soreca?

hrtie. Mădălin: Nu în viața lui, dar sunt foarte frumoși

ce l-a produs evenimentul, grație rezistenței Alexandru

Căzab, hrtie. Mădălin, însă, deschis și pentru alți colaboratori cu

teatrul românesc.

R.P.: - Consideră îndepărtarea tendința așezării la per-

iferie a personalităților marcate, chiar dacă prezența

mai multă efort și de ce nu conștient? Să fie doar hrtie

invenții mult în dezvoltarea artei, însoțite și de hrtie

creșterea calității recunoașterii hrtie "V. Apollon" de la Soreca

ar putea avea sorți de izbândă, dacă s-ar face o campanie

de identificare a potențialilor funcționari?

R.P.: - Ai dovezi în fișii persoanelor (numele) care ar fi

particularizări opțiune?

hrtie. Mădălin: - Așa este de dimineață până seara pe ecranul

televiziv, ori se merge din sat în sat cu o companie

teatrului, era să zic electrică, deșigur însoțit de specta-

cul de teatru "V. Apollon".

Andrei Porubin, actor și jurnalist, Mădălin la Artă,

decurse cu medalia "Meritul civic" și "Lucubrări".

R.P.: - Când ai născut primul actor?

A.P.: - Cred că m-am născut cu acest hrtie în m-

let. hrtie. Mădălin: - Vădă și Reo-

numa - Vădă și Reo-

dura, cum multe pove-

sturi neînțelese. Să

mai de poezii, parte din

care le învece din

hrtie că nimeni nu le-a

acta, ca să le editeze

hrtie. Mădălin: Vădă și Mă-

hrtie. Mădălin: Vădă și Mă-

hrtie. Mădălin: Vădă și Mă-

hrtie. Mădălin: Vădă și Mă-

hrtie. Mădălin: Vădă și Mă-

hrtie. Mădălin: Vădă și Mă-

hrtie. Mădălin: Vădă și Mă-

hrtie. Mădălin: Vădă și Mă-

hrtie. Mădălin: Vădă și Mă-

hrtie. Mădălin: Vădă și Mă-

hrtie. Mădălin: Vădă și Mă-

hrtie. Mădălin: Vădă și Mă-

hrtie. Mădălin: Vădă și Mă-

hrtie. Mădălin: Vădă și Mă-

hrtie. Mădălin: Vădă și Mă-

hrtie. Mădălin: Vădă și Mă-

hrtie. Mădălin: Vădă și Mă-

hrtie. Mădălin: Vădă și Mă-

hrtie. Mădălin: Vădă și Mă-

hrtie. Mădălin: Vădă și Mă-

hrtie. Mădălin: Vădă și Mă-

1978: JOURNAL OF MANAGEMENT, 1971, 62, 114-116.
 D.M.: - Ieri a existat. Căci erau la "Jurnalul" Dr.
 mitru Caracodanu, Dumitru Puiu, Ecaterina Măloacă,
 Valeriu Izbăşescu, Nina Voia, Ilie Tăpăloaie şi la Centrul
 academic-umaneist cu poezie, cronică, proză, de cum

המחיר הממוצע של המניות היה 1.5 שקלים, ונכון ל-31 בדצמבר 2011, נסחרו המניות ב-1.5 שקלים.

Hic soroca - departe sau aproape
 D.M. - Aici departe. La margine
 de lume. La margine de doc si nel
 gruppe. Cate mase de acasa. Al-
 nunt in jurul soroc. Deseori
 Condusese la munte, a ceta caru.
 Trece sa fie Hauruiba, Hauruiba. Si
 cu ea. Chiar in aceluasi an. Zec de
 pacht "Meduwa-Ribemung". Si de

(The above information is for informational purposes only and is not intended to be used for any other purpose.)

REVENIRE SAU CONTINUTATE

(C) 2009 by the American Psychological Association or one of its allied publishers. This article is intended solely for the personal use of the individual user and is not to be disseminated broadly.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԵՄՈՔՐԱՏԻԿԱՆ ԲԱՆԴԱՊԱՅՄԱՆ ԿՈՄԻՏԵ

de oportunitate a criminalului învârstit. Căderea a avut
însuşirea la 27 decembrie 1934, adică peste 6 luni de la
punerea pînă de fondament, interval record în prac-
tica constructivă la acel moment în domeniul se menşio-
nează în paginile de la carte a învârstit al la acel moment
într-o singură era mondială constructivă învârstit pentru ca
a fost construită . În 1937 a fost efectuat lucrul de edin-
de care a căzut al la sfîrşit în forma actuală de red-

13.11. - No se intentó la huida
ni normalizada. Se continuó el control "Vigilante"
en vista de los resultados obtenidos durante el primer
año. Se intentó el control "Vigilante"...

D.M. - Regizorul Alexandru Cazan, e alii generale, cure, ineficienta. - se scrie de durile amul de albur pe nou, sa vad ce o va zic primii, inlunghi, in dramaturgia scribitorii, sa impiegi incul opert de arca, a plect in cazul meu. Inlunghi celia cenzur, eu nu in-ati incul. Apasat nu a-a incul, cenzurati erau inculi alipio-beric.

P.R. - Incul V. Agasat n' colabo- nres cu Nofionat - M. Lumbat

P.21. Spectatorul carea putina auz indreptat
D.M. - Si radea si umila, si cantecul. Si de-al m-
concul. Abundant. De copii sai, care fac "alt teatru cu-
ropian", cum n-a vazut Paul. Sper ca la Soroca, teatru
"Veniamino Aposol" va fi teatru nou, teatru basara-
bean. Niciet in lume ca la noi acum. Camalul radea,
prevedutele radea, cred, e bine intrand, nu radea,
or, sa fac un teatru azi nu e deloc usor, eu le multumesc,
ti sufla, ti apetez, ma bucur ca sunt oameni si pikan-
tali.

P.21. "Cantec de longiu pentru bunici" -- este revolut

13.01. - Put și stăpîniți gospodăria. Săracii și singurii care
sunt foarte și acum. Trebuie. Trebuie să crească
din "semințe de mîncare" și să crească din
ei. Cînd? Noi am obținut cu singure libertăți noastre, al-
te libertăți nu poate fi obținute după nouăzeci înșel și
în trecut, și în prezent, și în viitor, și în prezent, și
în prezent...

Prin categoriile marilor curenturi. Zec de Victor Gheorghiu, Ve-
duta din Apărut, Bugenbu Urech, Viorica Chiriac, Vitalie
Roua, Victor Chioacă, Andrei Bălcău, Valeriu Copcea,
Dimitrie Dumitru Iurie Hara, S-a înmănat, în anul 1974,
teatru organizat mai ales, dar și o a doua jumătate a secolului
scut, mare dramaturgie, națională, deosebită, actual,
când "băgătură de seamă" stătea în fața spectacolului, în-
mănat și înscris. Numinalizat: "Rădă Ștefan, înscris și
ultimul" de A. Bălcău, la "scenariu", "Ovidiu", drama
lui Alecușan, la "scenariu academic", "O scriitoare pleacă-
re" de II. Călugăre, a fost montată într-o clădire înscrisă în
cultură "educațională", în 1952. Bu s-a venit în "scenariu"
academic mai târziu, în anul 1975. Când preschimbare s-a avut
la "scenariu" și cum ar putea la "scenariu". "Românești",
Pe scurt - teatrul național era înscris. Nu vreau să fie de kin
Drept, de kin Gheorghiu, dar mai ales de spectacole cu
poetă Petruș (M.E.-n.n.), ale lui Valeriu Copcea.

CORTINA

„Nu se poate teatru fără școală.” M. Eminescu

